

**FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**ISLÁM A MUSLIMOVÉ V RUSKU,
VZTAH RUSKA K ZEMÍM BLÍZKÉHO VÝCHODU**

**ISLAM AND MUSLIMS IN RUSSIA, RUSSIA AND MIDDLE
EAST RELATIONS**

Vypracovala: Veronika Sadílková

Obor: Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast

Vedoucí práce: PhDr. Milena Machalová

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci,

Podpis

Děkuji PhDr. Mileně Machalové za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

Obsah

1.	Arabská transliterace.....	6
2.	Úvod.....	7
3.	Islám – druhé nejrozšířenější náboženství na světě	8
3.1.	Kdy a jak vznikl islám?	8
3.2.	Náboženské schizma - ší'ití a sunnití	10
3.3.	Povinnosti správného muslima.....	10
4.	Rusko a islám.....	12
4.1.	Historie islámu na území Ruska.....	12
4.2.	Islám za carské vlády	12
4.3.	Islám v Sovětském svazu	15
4.3.1.	Revoluce a klamná prohlášení bolševiků.....	15
4.3.2.	Islám během druhé světové války	16
4.3.3.	Poválečný islám	17
4.4.	Islám po roce 1991	19
4.4.1.	Rozložení muslimského obyvatelstva v Rusku.....	19
4.4.2.	Znovuzrození islámu v Rusku.....	20
4.4.3.	Náboženské vzdělávání.....	20
4.4.4.	Muslimské komunity.....	21
4.4.5.	Politické strany.....	21
5.	Islámská kultura.....	23
5.1.	Sunnitská rodina podle al-quránu.....	23
5.1.1.	Svatba a manželství.....	23
5.1.2.	Děti v muslimské rodině	24
5.1.3.	Rozvod podle šari'fy	24
5.1.4.	Muslimská rodina v Tatarstánu.....	24
5.2.	Pout' do Makky.....	25
6.	Vojenské střety s islámem, radikalismus a terorismus v 19. a 20. století.....	27
6.1.	Rusko – čečenské vztahy.....	27
6.1.1.	Krátký nástin historie vztahů	27
6.1.2.	Války s Čečenskem v 19. století	27
6.1.3.	Války s Čečenskem ve 20. století	29
6.2.	Aktuální situace v Čečensku	33

6.3.	Radikalismus v Rusku	34
6.3.1.	Co si představit pod pojmem radikalismus?	34
6.3.2.	Množství radikalistů v Rusku	35
6.3.3.	Radikalismus na Severním Kavkaze	35
6.3.4.	Radikalismus v dalších regionech Ruska	37
6.4.	Čečenský terorismus v Rusku	37
7.	Ruská politika na Blízkém východě ve 20. století	40
8.	Závěr	42
9.	Резюме	45
10.	ZDROJE	53
11.	Seznam příloh	56
Příloha č. 1	Slovníček pojmů	57
Příloha č. 2	Slovníček základních termínů práce	59
Příloha č. 3	Mapa Severního Kavkazu	61
Příloha č. 4	Vakuová bomba - „otec všech bomb“	62
Příloha č. 5	Největší a nejvýznamnější mešity v Rusku	63
Příloha č. 6	Čečenští vůdci	64

1. ARABSKÁ TRANSLITERACE

Spisovná arabština se používá ve většině zemí Blízkého východu. Je úředním jazykem pro více než 250 milionů lidí, ale jako liturgický jazyk ji používá více než jedna miliarda muslimů.

Problém transliterace arabštiny do jiných jazyků spočívá v tom, že i když je psaná arabština všude stejná, jednotlivé hlásky se v různých regionech vyslovují jinak. Ze své zkušenosti ze studia na univerzitě v Damašku a v mezinárodní škole v Egyptě vím, že slova znějí v každé zemi jinak. V každé zemi je odlišný dialekt, proto mají i Arabové mezi sebou problém se dorozumět, například v Egyptě je dialekt od spisovné arabštiny natolik odlišný, že i když jsem spisovnou arabštinu používala, většina Egyptů mi nerozuměla, naproti tomu v Damašku jsem spisovnou arabštinou běžně komunikovala a s porozuměním jsem neměla žádné problémy. Je obecně vžitou praxí přepisovat arabská slova z angličtiny, avšak tento způsob není přesný. V této práci budu přepisovat slova přímo ze spisovné arabštiny, a proto je nutné, abych vysvětlila, jak jsou arabisty dnes jednotlivá písmena přepisována.

Arabská abeceda má 28 písmen a slova se píše zprava doleva. Arabština nezaznamenává krátké samohlásky a nemá velká písmena. Je mnoho hlásek, které se vyslovují stejně jako v češtině, ale existují i hlásky, které se v českém jazyce nevyskytují. Jedná se o písmeno ع [‘ajn], které budu v textu označovat indexem C [‘ARABÍ]. Je to nejobtížnější hláska na výslovnost, protože se vyslovuje až v hrdle, tzv. „hrdelní a“. Jeho protějšek je písmeno غ, které se vyslovuje asi jako francouzské „r“ a budu ho přepisovat jako „gh“ [LUGHA].

Dalším zvláštním písmenem je hamza ء. Jedná se o hlasový ráz a může se vyskytovat na začátku, uprostřed i na konci slova. V textu ji budu přepisovat jako apostrof [SU‘AL].

Arabština má k písmenům s, d, t, z také emfatické protějšky, které ale nebudu rozlišovat.

Písmeno ث je vyslovováno jako anglické [th] a ذ jako [dh].

Dále budu odlišovat písmena ح, خ a ه. Písmeno ح se vyslovuje přibližně mezi naším [h] a [ch] a budu ho značit písmenem H. خ je naše [ch] a ه [h].

2. ÚVOD

Islám je druhé nejrozšířenější náboženství na světě. Největší část muslimů obývá Blízký východ, tedy teritorium, které je nejbližší Rusku a všem státům SNS. V samotném Rusku v současné době žije podle odhadů až 20 milionů muslimů, což je přibližně 15-20 % ze všech obyvatel, proto se v této práci zaměřím právě na tuto problematiku.

V úvodu práce vysvětlím, co je to islám a kdo jsou to muslimové, jaké jsou jejich zvyky, co je typické pro jejich náboženství a kulturu. Dále se zaměřím na to, jak islám vznikl a jaké události se musely odehrát, než se islamizovalo obyvatelstvo arabského poloostrova.

V další části své práce se zaměřím na první zmínky o islámu v Rusku a jaký k němu měly vztah vlády v historii tohoto obrovského státu. Chci se blíže soustředit na osudy islámu v době Sovětského svazu a také na to, jaká je situace po roce 1990. Krátce po rozpadu SSSR se totiž mnohé muslimské státy uvnitř Ruska pokusily o osamostatnění, mnohé z nich získaly poměrně velkou míru autonomie, avšak stále existují problematické regiony, kde ruská moc tvrdě potlačuje tendence k samostatnosti. Proto se blíže v této práci zaměřím například na čečensko-ruské vztahy a také na Dagestán, stát, který je velmi úzce spjat s nepokoji na Severním Kavkaze.

Do zpracované problematiky chci také zahrnout současný, pravděpodobně největší problém, se kterým se potýká nejen Rusko, ale i celý svět. Mým cílem je analyzovat, proč je v současné době radikalismus a terorismus v Rusku na vzestupu a jestli to přímo souvisí s tím, že se jedná o muslimy, nebo je to širší problém, který s náboženstvím vůbec nesouvisí.

Zaměřím se také na islámskou kulturu v Rusku, na život místních muslimů, na rozbor striktních pravidel islámu a vztah těchto muslimů k němu. Chci zjistit, jestli se současná ruská muslimská rodina řídí islámskými pravidly, například pravidlem, že „čím početnější rodina, tím je pevnější a váženější“, nebo jestli zapadají do ruského a evropského modelu méně četných rodin. Dále chci informovat o tom, do jaké míry dodržují ruští muslimové jeden z pilířů víry – pouť do Mekky.

Na závěr se budu věnovat současnému vztahu Ruska k Blízkému východu a jeho politickým a obchodním zájmům, které se dotýkají této specifické oblasti. Země Blízkého východu jsou pro Rusko jedny z nejdůležitějších, nejen kvůli jejich geografické blízkosti, ale také pro jejich samotný význam v celosvětovém kontextu.

3. ISLÁM – DRUHÉ NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ NÁBOŽENSTVÍ NA SVĚTĚ

3.1. Kdy a jak vznikl islám?

Islám je mladé náboženství, jeho vznik je datován do 7. století a vychází ze základů abrahámovské víry. Slovo islám v arabštině znamená „podrobení se“ a vyznavači islámu jsou nazýváni muslimy, v překladu „ti, co se podřizují Bohu“. Zakladatelem tohoto náboženství se stal prorok Muḥammad. Narodil se pravděpodobně mezi lety 570 a 571 do bohaté obchodní rodiny Hášimovců. Kolem roku 610 se mu při meditacích v jeskyni na hoře Hira zjevil archanděl Džibríl seslaný Alláhem a vyjevil mu učení al-quránu. Dle historických pramenů toto učení al-quránu vznikalo v rozmezí několika let. Mezi prvními Muḥammadovými stoupenci byla jeho žena Chadídža a nejvěrnější přítel Abú Bakr. Od roku 613 začal Muḥammad veřejně hlásat víru a získávat další stoupence. Pro tehdejší vládců Makky Kurajšovce se však Muḥammadovo kázání stávalo hrozbou. V té době byla Makka významným prosperujícím městem, přes které putovalo mnoho obchodníků. Ti se doposud klaněli posvátnému kameni al-kaʿba, svatyni bohů a bůžků, a tak Muḥammadovo kázání, které toto zavrhovalo a vyzdvihovalo význam jediného boha Alláha, bylo pro obchodní ruch a bohatství města opravdovým nebezpečím. Vládců Makky proto začali Muḥammada a jeho stoupence pronásledovat, prohlašovat je za čaroděje a podvodníky.

Situace se stále zhoršovala, a tak mu v roce 619 několik předáků z města Jathribu nabídlo, aby se usídlil v jejich městě. Tímto začala tzv. hidžra (emigrace), odchod Muḥammada a jeho stoupenců z Makky. Do Jathribu dorazili 24. 9. 622, a tak se toto datum za chalífy Umara stalo počátkem islámského datování. Na počest proroka bylo město přejmenováno na Madínat an-Nabí (Město Prorokovo). V Madíně se Muḥammad stal nejvyšším duchovním a politickou hlavou, jeho stoupenci, kteří přišli z Makky, byli označeni za muhádžiry (přesídlence) a madínští muslimové se označovali jako ansárové (pomocníci).¹ Muḥammad se prohlásil za posledního v řadě proroků a islám označil jako pravé náboženství, které navazuje na Ibrahíma. Svatyni al-kaʿbu označil za významné místo v islámském kultu. Pro její otevření muslimům však bylo nutné dobýt město Makka, na jehož území se svatyně nacházela. Tím začal džihád, svatý boj, který se z duchovního boje postupně změnil na boj ozbrojený.

---

¹ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 16

Nejprve byly organizovány přepady makkánských karavan, v březnu roku 624 pak došlo k bitvě u Badru, kterou Muḥammad navzdory početní převaze vojska Kurajšovců vyhrál. Následně proběhly další menší bitvy a přepadávání karavan, avšak v roce 627 vyslali Kurajšovci svá mohutná vojska v síle 10 000 mužů včetně jízdy proti samotné Madíně. Muḥammad tomuto počtu nemohl postavit tak významnou vojenskou sílu, proto na radu Peršana Salmána nechal vykopat hluboký obranný příkop kolem Madíny, který nebylo vojsko Kurajšovců schopno překonat. Z války se stalo zdlouhavé obléhání Madíny, až se na konec kvůli vnitřním neshodám makkánské vojsko stáhlo. Touto taktikou Madína získávala významné postavení mezi okolními kmeny v Arábii a oslabovala tím Maku. V tu dobu se Muḥammad snažil o uzavření míru s makkánskými vládci. V roce 628 proto vykonal malou pouť do Makky (ċumra), kde se mu po dlouhých jednáních podařilo uzavřít mírovou smlouvu na deset let a získat povolení k dalším malým poutím.²

V tomto období také vznikala pravidla pro soužití s křesťany a židy na území, která muslimové podrobili. „*Nemají být zabíjeni, ani vyháněni, ani násilím nuceni přestoupit na islám, ale zůstávají na své půdě a je jim uložena povinnost platit každoroční daň.*“³ Toto pravidlo bylo zpřísněno pro oblast Arábie za chalífy Umara, který nařídil židy a křesťany z celého poloostrova vysídlit.

V roce 629 Prorok s dalšími muslimy z Madíny uskutečnili druhou ċumru do Makky, místní obyvatelé podle dohody na tři dny opustili město, aby se mohli muslimové věnovat svým obřadům. Mnoho makkánských obyvatel v tomto období přestoupilo na islám. O několik měsíců později pak poslední z těch, kteří nepřistoupili na islám, porušili příměří, a proto Muḥammad vytáhl s velkým vojskem do Makky. Vládcové města vyjeli Prorokovi naproti a prohlásili, že „*Mekka se podrobuje za příslib milosti pro všechny, kdo složí zbraně.*“⁴ Po této události se začali dobrovolně vzdávat i ostatní kmeny a kmenové delegace jezdily složit slib příslušnosti k centrální vládě v Madíně.

---

² KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 18-20

³ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 20

⁴ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 20

Ještě před svou smrtí vykonal Muḥammad v roce 632 poslední pout' do Makky a stanovil podobu poutních obřadů. Zemřel 6. června 632.⁵

3.2. Náboženské schizma - ší'ité a sunnité

Prorok nezanechal žádné syny ani žádnou politickou závěť a v islámu nastala na krátkou dobu krize, protože nebylo uvedeno, kdo povede muslimskou obec. Nakonec se kurajšovští předáci rozhodli po staroarabském způsobu složit hold Prorokovu příteli a tchánu Abú Bakrovi. Ten přijal titul „nástupce posla božího“ a poté se ustálil titul chalífa. Tento postup uznává většina muslimů a je součástí tradice sunny. Jenže proti této sunnitské tradici stojí tradice ší'itů, politických sekt, které po Muḥammadově smrti požadovaly za chalífu Alího b. Abí Táliba, Muḥammadova nejbližšího pokrevního příbuzného, bratrance. Rozpor mezi těmito dvěma tradicemi se během dějin prohluboval a je aktuální až do dnešních dnů.

Za vlády prvních čtyř chalífů významně stoupal vliv islámu v oblasti Arabského poloostrova. Nejprve Abú Bakr (chalífou 632 – 634) musel čelit „odpadlictví“, kdy se kmeny, které se přidaly k Muḥammadovi pouze z politických důvodů, chtěly osamostatnit. Chalífa Umar b. al-chattáb (chalífou 634 – 644) vojensky zvítězil nad perskými a byzantskými armádami a obsadil Egypt, Palestinu, Sýrii, Irák a Írán, a tím rozšířil islám do velké části Asie, ale i Afriky. Za chalífy Uthmána b. Affána (chalífou 644 – 656) se upravovaly texty al-quránu. Uthmán však nebyl schopný chalífa, zesilovaly se vnitřní rozbroje a nakonec zemřel násilnou smrtí při konfliktu s nespokojenci. Po smrti posledního voleného chalífy Alí b. Abí Táliba (656 - 661) se na trůn prosadil Mu'áwij z rodu Umajjovců a zahájil tak období vlády umajjovské dynastie.⁶

3.3. Povinnosti správného muslima

V muslimské víře existuje pět povinností muslima, tzv. pět pilířů víry. Jedná se o víru (aš-šahádatán), modlitbu (as-salá), náboženskou daň (az-zaká), půst v měsíci ramadánu (as-sawm) a pout' do Makky (al-ḥadždž).⁷

---

⁵ LEWIS, Bernard: *Dějiny Blízkého východu*, str. 49

⁶ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 25-27

⁷ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 91

Aš-šahádatán je krátké vyznání, které musí pronést nevěřící, chce-li se stát muslimem, zpravidla před islámským duchovním, ale stačí i před dvěma svědky a s pořízením úředního podpisu. Poté je aš-šahádatán pronášena při každodenních modlitbách. Aš-šahádatán zní: „*Ašhadu an lá iláha illá 'lláh wa Muḥammadan rasúl 'lláh*“ . (Vyznávám, že není božstva kromě Boha a Muḥammad je posel Boží).⁸

Salát je soubor denních modliteb a modlitebních pohybů, náležitosti modlitby jsou závazné pro všechny zdravé muslimy. Pro nemocné pak existuje snazší varianta pohybů. Modlitba je platná, když jsou splněny tyto podmínky: „*čistota těla, čistota místa a šatu, náležité odění, zaujetí správného modlitebního směru, znalost modlitebních časů a zbožné předsevzetí*.“⁹

Az-zaká je náboženská daň, kterou odevzdává věřící potřebným.

As-sawm je třicetidenní půst zavedený Muḥammadem v Madíně v roce 624. Během dne (od východu do západu slunce) nesmí muslim pít, jíst, kouřit ani se oddávat zábavě v jakékoli formě. Půst musí dodržovat každý zdravý dospělý, osvobozeni jsou děti, staří lidé, nemocní a těhotné ženy.

Al-ḥadždž je pout' do Makky, kterou musí vykonat každý muslim nejméně jedenkrát za život v měsíci dhú-l-ḥidždža.¹⁰ Po příchodu do Makky se provádí tawáf (sedmkrát se obejde al-ka'ba) a políbí se černý kámen, popřípadě je nutné se ho alespoň dotknout. Následně se přechází mezi pahorky Safá a Marwa. Sedmého dne se provádí obřad v chrámu al-ka'by a následující den poutníci putují do údolí Miná, kde se oddávají modlitbám a kde také přenocují. Další den vystoupají na pahorek 'Arafát a modlí se. Po setmění sbíhají k mešitě Muzdalifa. Desátý den je svátek obětí, slavený po celém světě. Poutníci v údolí Miná symbolicky kamenují satana. Kdo vykonal pout' do Makky, dostává titul ḥadždží.¹¹

---

⁸ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 92

⁹ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 96

¹⁰ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 110

¹¹ KROPÁČEK, Luboš: *Duchovní cesty islámu*, str. 112-113

4. RUSKO A ISLÁM

4.1. Historie islámu na území Ruska

Islám se na území Ruska objevil už v 8. století díky rychle se rozvíjejícímu obchodu s východními zeměmi.¹² Již v 9. století vznikaly po boku ruských knížectví první muslimské státy. Ve středním Povolží to bylo Volžské Bulharsko. Založily ho skupiny Bulharů v 7. století, protože se rozhodli již nežít kočovný život, ale usadit se. Díky výhodné poloze přes jejich území proudil obchod mezi Blízkým východem a Skandinávií. V roce 922 vládce Velkého Bulgaru Ajdar přijal delegaci arabského poselstva z Bagdádu, která pod vedením diplomata a kronikáře Ahmada Ibn Fadlána zprostředkovala, aby Volžští Bulhaři přijali islám. Nejednalo se o násilný akt, ale pouze o snahu Ajdara navázat s muslimskými státy trvalý dlouhodobý kontakt. Již v 10. století se z Volžského Bulharska stál silný stát, jeho hlavní město Velký Bulgar se stalo jedním z největších měst Evropy, a dokonce konkurovalo i Kyjevu, v té době nejmocnějšímu městu východu. Rusové se i přes snahu a misijní činnost Bulharů rozhodli islám nepřijmout a dát přednost pravoslavnému křesťanství, a tak vedle sebe po staletí existovala dvě mocná náboženství. Občas mezi nimi docházelo k výbojům, ale také se občas uzavíraly sňatky. Avšak velmi vzrůstal obchod. Kyjev se stal důležitým centrem pro Byzanc, Bulgar pro chalífát.¹³

V roce 1312 ovládla Rusko Zlatá horda a přijala islám jako své státní náboženství. Po jejím rozpadu zůstaly následující islámské státy: Kazaňský chanát (1438 – 1552), Astrachaňský chanát (1459 – 1556), Sibiřský chanát (15. – 16. století), Nogajská horda a Krymský chanát.¹⁴

4.2. Islám za carské vlády

Expanzivní politika carského Ruska, během které byl v průběhu 16. – 18. století dobyt Kazaňský a Astrachaňský chanát, připojena Nogajská horda, západní Baškirie, Sibiřský chanát, dále ázerbájdžánské chanáty, v roce 1783 byl podroben Krym, roku 1864 byla ukončena válka na Kavkaze a byly dobyty středoasijské chanáty

---

¹² http://knowledge.allbest.ru/religion/2c0b65635a2ad68a4c43b89521316c37_0.html

¹³ ZAJĄCZKOWSKI, WOJCIECH: *Rusko a národy : osmý kontinent : náčrt dějin Eurasie*, s 10-11

¹⁴ http://knowledge.allbest.ru/religion/2c0b65635a2ad68a4c43b89521316c37_0.html

a emiráty, způsobila, že se stal islám vnitřním problémem státu. S tím se musela carská vláda vyrovnat a určit, jak postupovat proti tomuto novému náboženství.¹⁵

Ze začátku Ivan Hrozný poručil okamžitý křest všech Tatarů. První čtyři roky se to díky úsilí duchovenstva a úřadů dařilo, ale poté se christianizace zpomalila. V roce 1552 napadla vojska Ivana Hrozného Kazaň, centrum islámu v carském Rusku, zničila mešity a madrasy a vyhnala většinu muslimů z města. Ti se začali usazovat v Západní Sibiři, kde rozšiřovali islám.¹⁶

Po nástupu dynastie Romanovců se carové snažili vykořenit islám z Povolží i ze Sibíře. Muslimové se stali neplnoprávními občany, car Michail Fjodorovič zakázal muslimům brát do svých služeb pravoslavné věřící.¹⁷ Toto nařízení později potvrdil i Alexej Michajlovič, ale také zavedl krutější tresty za „svedení k islámu nebo k jinému nekřesťanskému náboženství.“¹⁸

Do boje proti islámu se přidali i činitelé pravoslavné církve. Jedním takovým byl i Luka Konaševič, který si dal za cíl vysídlit muslimy z Kazaně. K tomu využil zajímavé záminky – přelet meteoritu nad Kazaní a následný požár. „*Meteorit byl pokládán za ohnivého hada seslaného nebeskými silami, aby upozornil na to, že v budoucnu nastanou ještě hroznější útrapy, jestliže budou žít ve městě muslimové, kteří neučinili pokání.*“¹⁹

Byly použity i další vymáhací prostředky – podplácení. Úřady odebíraly půdu a nevolníky murzům a statkářům, kteří se nehodlali vzdát své víry, a dávali ji těm, kteří přestoupili na křesťanství. Výnos z 11. září 1740 jasně poukazoval na výhody, které plynuly z přijetí křesťanství: „*Každému měděný kříž...každý o váze pěti zolotníků, a po jedné košili s kalhotami a soukenný kaftan s čapkou a rukavice, opánky s punčochami.*“²⁰ Nic z toho však nestačilo. Počet muslimského obyvatelstva se nesnižoval. Carská moc se začala odklánět od politiky podrobování si národů prostřednictvím christianizace a již v 18. století cítila nutnost koexistence islámu s křesťanstvím. Kateřina II. si byla vědoma, že pokud přinutí mullu nebo išána

¹⁵ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II*, str. 240

¹⁶ http://knowledge.allbest.ru/religion/2c0b65635a2ad68a4c43b89521316c37_0.html

¹⁷ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 241

¹⁸ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 241

¹⁹ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 241

²⁰ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 242

přestoupit na křesťanství, přestane mít vliv na muslimy. V případě, že mu ponechá jeho víru, ona bude mít „možnost nábožensko-ideologického a politického působení v muslimském světě“.²¹

Mezi podrobenými národy ale pokračoval odpor proti carské vládě. Proběhla povstání v Kazaňské gubernii (1878 – 1879), v Bucharském chánství (1888) a v Taškentu (1892). Avšak nejusilovnější boj vedli kavkazští horalové od 20. let 19. století až do roku 1864. Zde se mezi původními obyvateli Čečenska a Dagestánu rozšířil murídismus (učení o náboženském asketismu), díky kterému se jeho vyznavači aktivně účastnili džihádu proti ruským vojskům a úřadům, ale také proti vlastním lidem, kteří kapitulovali a podřídili se carské moci. Toto hnutí bylo později přetvořeno do imamátu v čele s mullou Gázím Muḥammadem. Ten byl ale zabit při vojenské akci proti ruským vojskům na Tereku, jeho nástupce Gamzat také zemřel velmi brzy, ale větší úspěchy se podařily třetímu ímámovi Šamilovi. Šamil získal pomoc od zahraničních islámských států (Turecka a Íránu), což mu pomohlo vést válku ve jménu panislamismu. Jeho snažení se v souvislosti se sociálními problémy uvnitř imamátu začalo hroutit a spolu s ním zůstalo jen pár stovek murídů. Šamil padl v roce 1859 do zajetí a velmi brzy se Kavkaz podrobil carským úřadům.²²

V tomto období už nebyla potřeba christianizace muslimského obyvatelstva a naopak carská vláda začala aktivně využívat muslimského duchovenstva ke svým cílům. Tím duchovenstvo začalo projevovat svou oddanost carismu. Carské úřady měly zájem o zachování islámu a snažily se muslimské duchovenstvo maximálně podporovat. V roce 1833 byl dokonce vydán dokument, ve kterém bylo napsáno toto: „Podle výnosu Jeho carského Veličenstva, samovládce všeruského, musí všichni muslimové v Rusku plnit všechny příkazy svého náboženství, přísně dodržující jeho dogmata. Odpadlíky od víry trestat těmito třemi způsoby: poprvé – pruty, podruhé – holemi, potřetí - nahajkami.“²³

Tím, jak duchovní otevřeně přísluhovali samoděržaví, byli chápáni jako úředníci dosazení vládou a věřící muslimové k nim ztráceli důvěru. Nespokojenost vedla až k rozvoji mimomešitových forem náboženství, sekt. K sektám, které měly pouze

---

²¹ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 242

²² KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 243-244

²³ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 246

místní charakter, patří sekta vaisovců. Založil ji kupec Bagautdin Vaisov²⁴, který cestoval do Střední Asie a zde se seznámil s učením súfijského řádu Nakšbendije. Toto učení neuznávalo za duchovní autority duchovenstvo, ale učitele. Vaisov se prohlásil za jednoho z učitelů. Členové této sekty odmítali např. platit daně a sloužit v armádě. Kritizovali muslimské duchovenstvo za to, že zaprodalo muslimskou víru moci, která byla nepřitelem islámu.²⁵

K sektám, které měly naopak větší vliv na islám v Rusku, patří hnutí džadidistů (od usúl al-džadíd – nová metoda)²⁶. Stoupenci tohoto hnutí chtěli prosadit nové metody ve školní výuce. Především jim vadilo, že v islámských školách se děti během sedmi let naučí pouze číst korán v arabském jazyce. Jejich snažení mělo celkově změnit školství, zavést vyučování aritmetiky, přírodovědy, ruštiny a dalších cizích jazyků. Ve své podstatě význam tohoto hnutí překročil reformu školství, už se jednalo o modernizaci islámu. Jako opozice tohoto hnutí se utvořila sekta qadimitů (od usúl al-qadím – stará metoda)²⁷. Ti trvali na tom, že v islámu nejde měnit nic, víru a obřady, ani obyčej a formy a normy života.²⁸

Velmi aktivní byli duchovní ve své činnosti během revoluce v roce 1905 a v následujícím období. „V každé etapě revoluce v roce 1905 vystupovali vůdci islámského duchovenstva s výzvami, poučeními, hrozbami, sliby, jejichž cílem bylo odtrhnout masy muslimského obyvatelstva od revolučního boje a postavit je do služeb reakce a černé sotně.“²⁹

4.3. Islám v Sovětském svazu

4.3.1. Revoluce a klamná prohlášení bolševiků

Po pádu monarchie v únoru 1917 se moci chopila Prozatímní vláda. V noci ze 7. na 8. listopadu bolševici dobyli Zimní palác v Petrohradě a tím se stali nejdůležitější politickou silou v Petrohradě. Ihned týden po převratu, kdy Lenin potřeboval spojence, byla vydána Deklarace práv národů Ruska. Rusko v něm bylo prohlášeno za „dobrovolný a oprávněný svazek národů. Deklarace stanovila rovnost

²⁴ ZAJĄCZKOWSKI, WOJCIECH: *Rusko a národy: osmý kontinent: náčrt dějin Eurasie*, str. 128

²⁵ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 249-250

²⁶ ZAJĄCZKOWSKI, WOJCIECH: *Rusko a národy: osmý kontinent: náčrt dějin Eurasie*, str. 128

²⁷ ZAJĄCZKOWSKI, WOJCIECH: *Rusko a národy: osmý kontinent: náčrt dějin Eurasie*, str. 128

²⁸ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 250-253

²⁹ KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 247

*a suverenitu národů Ruska, právo na svobodné sebeurčení až po odtržení a rušila veškerá národní i náboženská omezení“.*³⁰ Na konci listopadu vláda vydala oběžník „Všem pracujícím-muslimům Ruska a Východu“, ve kterém mimo jiné stálo: „Od nynějška jsou vaše víra a zvyky, vaše národní a kulturní instituce svobodnými a nedotknutelnými. Organizujte svůj národní život svobodně a bez překážek. To je vaše právo. Vaše práva a práva všech národů Ruska jsou chráněna veškerou mocí revoluce a jejich orgánů, Svazem Pracujících, vojenskými a rolnickými zástupci.“³¹

Vše bylo pouze klamným a neupřímným postupem Lenina k upevnění bolševické moci. Ještě na začátku 20. let sice sovětská vláda podporovala a uznávala právo šari‘a, dokonce financovala činnost šari‘atských soudů, ale už ve druhé polovině 20. let za vedení Josifa Stalina začal v SSSR „křížový pochod“ proti náboženství, které považoval za významnou hrozbu bolševické ideologii. Pochod byl organizován „Svazem bojovných bezvěrců“ a byl zaměřen především na křesťanství a poté na islám. Veškeré islámské náboženské vzdělávání se ocitlo pod kontrolou sovětské moci. Byla nařízena změna písma, již se nesmělo psát arabskou abecedou, ale latinkou, která pak byla nahrazena cyrilicí. V souvislosti s tím bylo zničeno značné množství knih napsaných arabsky. Všechna omezení měnila islám k nepoznání. Zničení knih vedlo ke zničení základu náboženství, zákaz výjezdu ze země znemožnil věřícím navštívit poutní město Makka a tím komunikovat s dalšími muslimskými zeměmi, následovalo zavírání mešit (do říjnové revoluce jich v Rusku fungovalo, podle různých údajů, od 14 do 26 tis., v roce 1941 to bylo už pouze 1312 mešit)³² a rušení náboženských svátků.³³ Islám byl podle komunistické ideologie „antisociálním náboženstvím, nejreakčnějším a nejzaostalejším ze všech, ponižoval ženy, podporoval takové barbarské návyky jako obřízku a půst“.³⁴

4.3.2. Islám během druhé světové války

Během druhé světové války musela sovětská vláda změnit svůj postoj k muslimům, protože potřebovala jejich pomoc ve válečném úsilí. Také se značně aktivizovala činnost náboženství. Na jedné straně byli muslimové, kteří podporovali boj proti fašistickým agresorům, a na druhé straně muslimové, kteří naopak podporovali

³⁰ ZAJĄCZKOWSKI, WOJCIECH: *Rusko a národy: osmý kontinent: náčrt dějin Eurasie*, str. 152

³¹ <http://www.islam.ru/content/history/1344>. Vlastní překlad

³² http://www.mir-politika.ru/archive/?SECTION_ID=230&ELEMENT_ID=788&phrase_id=466

³³ <http://www.islam.ru/content/history/1344>

³⁴ EXNEROVÁ, Věra: *Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády*, str. 32

Němce. 18. června 1941 vydala Duchovní rada muslimů evropské části Ruska a Sibiře „Výzvu ke všem muslimům Sovětského svazu“, ve které vyzvali muslimy, aby se aktivně zapojili do boje proti agresorovi. Tisíce muslimů jsou hrdiny Sovětského svazu a tisíce z nich jsou oceněni vojenskými řády a medailemi.³⁵ Německá okupační moc ve snaze získat nové spojence ve válce proti Rusku dovolila na okupovaném území Krymu otevření mnoha mešit a dovolení k otevření více než 40 mešit dostali i Tataři.³⁶ Po válce však sovětská vláda tvrdě potrestala tuto kolaboraci s Němci. Začala vysídlivat celé národy hlavně na Sibiř a do Střední Asie. V roce 1944 bylo např. do Uzbekistánu deportováno 150 000 krymských Tatarů.³⁷

4.3.3. Poválečný islám

Po válce se začala situace mírně měnit. V roce 1943 v Taškentu ustavená Středoasijská duchovní správa muslimů byla organizací, která měla během války za úkol organizaci náboženského života muslimů a po válce měla pomoci s propagandou v zahraničí, protože Sovětský svaz chtěl mít větší vliv na muslimské země Blízkého východu, Asie a Afriky. K tomu sovětská vláda potřebovala změnit svou vnitřní politiku vůči islámu a za tímto účelem byla vytvořena právě Středoasijská duchovní správa muslimů. Její představitelé byli vysíláni do zahraničí a mohli přijímat zahraniční delegace. Byla obnovena možnost vyššího náboženského vzdělání (otevření madrasy v Buchaře v roce 1948), bylo vyhověno mnoha žádostem o otevření mešit a byla umožněna hidžra – pouť do Makky a Madíny.³⁸

Ovšem ani toto období netrvalo dlouho. Již před rokem 1950 stalinovské vedení zakázalo otvírání a registraci náboženských spolků a postupně docházelo k jejich rušení a následnému zavírání mešit. V roce 1954 vydal ústřední výbor, již pod vedením Nikity Chruščova, usnesení „O vážných nedostatcích ve vědecko-ateistické propagandě a opatřeních pro její zlepšení“, ve kterém stálo: *„Úsilí na tomto poli ustalo a církve a sekty oživily svoji činnost, posílily svoji členskou základnu, přizpůsobily se novým podmínkám a rozšiřují svůj vliv na zaostalé skupiny obyvatelstva. To vede ke zvýšení počtu lidí, kteří provádějí obřady a dodržují náboženské svátky, a k obnovení poutí k takzvaným svatým místům. Zvláště rozšířené je poutnictví ke svatým místům ve Střední*

³⁵ <http://www.islam.ru/content/history/1344>

³⁶ http://www.mir-politika.ru/archive/?SECTION_ID=230&ELEMENT_ID=788&sphrase_id=466

³⁷ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 47

³⁸ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 47-48

*Asii. Oslavy náboženských svátků, které jsou často provázeny opilstvím a masovým zabíjením dobytka, způsobují zásadní škody na hospodářství a odvádějí tisíce lidí od práce. Náboženské předsudky a pověry nahlodávají svědomitost sovětského lidu a brání jejich vědomé a aktivní účasti na budování komunismu.*³⁹

V dalších několika letech musela sovětská moc upustit od ostré ateistické propagandy, protože se snažila upevnit své pozice na Blízkém východě a změnila svou politiku vůči Izraeli, který sovětská vláda podporovala do roku 1951, ale poté, co se stal Izrael proamerickým, začala podporovat Sýrii a Egypt.⁴⁰ Brzy ale došlo opět k přístřežení politiky proti muslimům. V říjnu 1958 vydal ústřední výbor příkaz k posílení ateistické propagandy a žádal omezení činnosti náboženských spolků. V listopadu 1958 vydal další usnesení, tentokrát o omezení poutí k svatým místům. Všechny stranické organizace dostaly za úkol zlepšit svou propagandu a tisk měl kritizovat všechny, co organizují poutě a šíří mýty o svatých místech.⁴¹

Veškerý náboženský život byl přísně kontrolován státními orgány, které se řídily předpisem „O uplatňování zákonů o kultech“ ze začátku roku 1961. Zákon „omezoval činnost oficiálně zaregistrovaných náboženských komunit na provádění společných modliteb v registrovaném místě“⁴².

Po nástupu Brežněva k moci odmítlo sovětské vedení protináboženskou kampaň. V roce 1965 se začalo mluvit o potřebě studia náboženství a náboženské propagandy. Na všech vysokých školách se mělo ateistické vzdělání stát součástí politického vzdělání. Některé principy islámu byly v 70. letech uznány jako kompatibilní s marxismem, což samozřejmě sloužilo zahraničněpolitickým zájmům, ale nijak to nepomohlo vnitřní situaci. V roce 1979, kdy proběhla islámská revoluce v Íránu, sovětská vláda na jižních hranicích zesílila ateistickou propagandu.⁴³ V souvislosti s touto revolucí a s válkou v Afghánistánu začaly do Sovětského svazu pronikat radikální ideje a vládní moc ze strachu ze šíření těchto radikálních myšlenek mezi

---

³⁹ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 51-52

⁴⁰ http://u3v.vse.cz/wp-content/uploads/2009/03/U011_08_LS_Blizky-vychod.pdf

⁴¹ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 53

⁴² EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 54

⁴³ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 57-58

nelegálními organizacemi začala postupně legalizovat a registrovat nové náboženské organizace a otevírat mešity.⁴⁴

Po smrti Brežněva v roce 1983 se poprvé od roku 1963 ústřední výbor soustředil na téma ideologie. V závěrečném usnesení se uvádělo, že „nelze oslabovat práci ani s takovou zvláštní skupinou obyvatelstva, jako jsou věřící. Pod vlivem náboženství stále žije velká část lidí a imperialistické státy se snaží nejen podporovat, ale i šířit náboženské citění a obohatit je o protisovětský nacionalistický význam. Zároveň se šíří pomluvy o porušování svobody vyznání v SSSR.“⁴⁵ Na sjezdu ústředního výboru komunistické strany Uzbekistánu se zjistilo, že se stranické výbory neřídí pokyny z pléna z předchozího roku, a dokonce že se náboženských obřadů účastní i sami komunisté. Lidé se jinak chovali v práci a jinak v soukromí, kde dodržovali náboženské obřady.

Když byl u moci Gorbačov, odklonil se od oficiální politiky Brežněva a prohlásil islám za nekompatibilní se socialismem. Avšak díky perestrojce se politika začala uvolňovat, v roce 1988 povolil sovětský režim pravoslavné církvi oslavy tisíciletí příchodu křesťanství do Ruska. Otázce islámu se stranické organizace začaly věnovat už v roce 1989. Tímto skončila veškerá ateistická propaganda. V prohlášení uzbecké komunistické strany v roce 1989 se píše: „Republiková stranická organizace aktivně podporuje náboženskou svobodu a práva věřících...(Ti) mají nárok plně se účastnit veřejného politického a kulturního života v republice.“⁴⁶

Historickou událostí pro islám se stal rok 1991, kdy se rozpadl Sovětský svaz a vzniklo SNS.

4.4. Islám po roce 1991

4.4.1. Rozložení muslimského obyvatelstva v Rusku

Podle oficiálních údajů z roku 2002 žilo v Rusku 14,5 milionů muslimů. Toto číslo v roce 2006 pravděpodobně překročilo 15 milionů. K tomu je nutné přičíst legální, ale i nelegální migranty, dále asi 2 miliony Ázerbájdžánců a další

---

⁴⁴ <http://www.islam.ru/content/history/1344>

⁴⁵ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 58

⁴⁶ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 60

2 miliony muslimů ze Střední Asie, kteří žijí na území Ruska.⁴⁷ Islámské enklávy jsou soustředěny v Povolží, na Uralu a na Severním Kavkazu. V administrativním dělení Ruska je devět republik s převážně muslimským obyvatelstvem: Adygejská republika, Baškortostán, Čečensko, Dagestán, Ingušetie, Kabardino-Balkarská republika, Karačajevo-Čerkeská republika, Severní Osetie a Tatarstán. Nejpočetnějším muslimským národem jsou Tataři (téměř 6 milionů), dále Baškirové (1,5 milionů) a Čečenci (více než 1 milion).⁴⁸ V Moskvě v současné době žije okolo dvou milionů muslimů, což ji řadí na první místo mezi evropskými městy s největším počtem muslimů.

4.4.2. Znovuzrození islámu v Rusku

Po rozpadu Sovětského svazu došlo k rychlému šíření islámu. Jestliže v roce 1988 bylo v Sovětském svazu zaregistrováno 402 mešit, pak v roce 1991 číslo vzrostlo na 1602 mešit. Na začátku roku 2000 bylo zaregistrováno 3098 muslimských sdružení, která zahrnovala 2933 mešit a 114 duchovních vzdělávacích zařízení. Je zřejmé, že tato oficiální čísla neodpovídají skutečným údajům, které jsou mnohokrát vyšší.⁴⁹ Podle údajů z roku 2006 je v Rusku více než 8000 mešit, které byly postaveny především z peněz ze zahraničí - Turecka, Íránu a Saúdské Arábie.⁵⁰ Skutečný počet je nemožné zjistit, protože mnoho mešit není zaregistrováno, nebo se jedná pouze o místnosti v domech, ve kterých se shromažďují muslimové atd.

Obnovit islám se pro muslimy stalo po revoluci módní záležitostí. Otevírají se obchody s nábožensky povolenými potravinami (ḥalál), s náboženskou literaturou, zařizují se modlitební místnosti na čerpacích stanicích a vrací se islámská móda.

4.4.3. Náboženské vzdělávání

Mladí lidé začínají mít zájem o náboženské vzdělání. Do roku 1991 neexistuje žádný systém výuky, a tak se začínají objevovat různé kroužky, centra a školy. Do Ruska začínají přijíždět studovat na vysoké technické školy arabští studenti. Protože ale nebyla možnost získat náboženské vzdělání, cestují mladí lidé do zahraničí, hlavně na Blízký východ, do Turecka a do Pákistánu. Ti se pak začali vracet a šířit „jiný islám“

⁴⁷ http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

⁴⁸ <http://www.navychod.cz/articles.php?id=b18db830-8e77-11df-aa30-00304830bcc4>

⁴⁹ http://knowledge.allbest.ru/religion/2c0b65635a2ad68a4c43b89521316c37_0.html

⁵⁰ <http://cryptome.org/islam-ru.pdf>

(salafismus) mezi ostatní obyvatelé. V roce 1998 bylo zaregistrováno 108 duchovních islámských škol, které byly střední, i když v názvu měly „vysoké“. Po roce 2006 byla založena Rada pro islámské vzdělání, která vypracovala postupy náboženského vzdělávání a založila řadu vyučovacích programů. Úroveň však stále ještě nedosáhla předpokladu a přitěžujícím také je, že Ministerstvo školství a vědy Ruské federace nedává islámským vysokým školám akreditace na vzdělávání podle státních standardů, což se netýká pouze náboženských, ale i světských oborů. Někteří členové duchovenstva chtějí tuto otázku řešit tak, že navrhnou státu, aby se teologie vyučovala i na světských školách, nebo druhou variantou je přeměna náboženských vysokých škol na světské. Na tomto principu vznikla v roce 2006 Ruská islámská univerzita v Kazani, ve které se výuka náboženských disciplín stala profesionální.⁵¹

4.4.4. Muslimské komunity

Problémem je, že v Rusku neexistuje žádná všeruská muslimská komunita nebo umma. V roce 1992 se rozpadla Duchovní správa muslimů evropské části Ruska a Sibiře, která existovala více než 200 let v Ufě. To vedlo ke vzniku více než 40 muftiátů, Ústřední duchovní rady muslimů a Rady ruských muftí, kterou vedl Ravil Gajnutdinov. Tyto dvě rady mezi sebou vedou boj o věřící a také o to, kdo bude reprezentovat muslimy na vládní úrovni a za hranicemi.⁵² Nakonec byl muslimskými elitami i Kremlem za vedoucí religiozní postavu uznán Ravil Gajnutdinov, který nyní spolupracuje s Putinovým vedením a podporuje nepřátelskou politiku vůči Čečensku.⁵³

4.4.5. Politické strany

Po rozpadu Sovětského svazu se muslimové začali aktivně angažovat v politice. Ještě v červnu 1990 vzniká politická strana „Islámská strana znovuzrození“ (Исламская партия возрождения, ИПВ). Sice neměla celostátní vliv, ale značně ovlivnila některé regiony. V roce 1991 se osamostatnila tádžická větev strany a tím vznikla „Tádžická islámská strana znovuzrození“, která se stala místní hlavní opoziční stranou. Islámská strana znovuzrození měla v roce 1990 od 3000 do 5000 přívrženců, především v Dagestánu. Strana se omezovala pouze na tiskové konference a podporu muslimských skupin a hnutí. Pokusila se vydávat noviny „al wahdat“, ale podařilo se vytisknout

⁵¹ http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

⁵² http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

⁵³ <http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=508>

pouze pár stovek kopií dvou čísel. Její existence byla důležitá už jen proto, že se objevil precedent islámských politických stran v Ruské federaci, ale také protože se jí podařilo získat oficiální registraci. Strana se rozpadla v roce 1994.⁵⁴

Další stranou bylo Všeruské muslimské sociální hnutí Nur (Общероссийское мусульманское общественное движение Нур), Svaz muslimů Ruska (Союз мусульман России) a Islámská komise Ruska (Исламский комитет России). Tyto politické strany se většinou objevovaly před volbami do Státní dumy nebo před začátkem prezidentské kampaně. Jejich cíle byly pragmatické, nebyly spojeny s islámem, ten využívaly pouze pro to, aby voliči podporovali jejich lídry. Během voleb do parlamentu v roce 1995 dostala strana Nur 0,58 % hlasů (v Čečensku a Ingušsku 23 %). Podobného výsledku dosáhla ve volbách v roce 1999 i Islámská komise Ruska. Mezi lety 1995 a 1996 chtěli politici získat co nejvíce hlasů od muslimů, např. Boris Jelcin vedl velkou kampaň, ve které si získával muslimy. Ti ho ve volbách roku 1996 podpořili. Posledním pokusem muslimů účastnit se politického života bylo v roce 2003 založení Islámské strany Ruska (Исламская партия России, ИПР) v čele s dagestánským podnikatelem Magomedem Radžabovem. Ve volbách získal pouze 0,25 % hlasů, a tak z politické scény strana opět zmizela.⁵⁵

---

⁵⁴ http://www.princeton.edu/~lisd/publications/wp_russiaseries_malashenko.pdf

⁵⁵ http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

5. ISLÁMSKÁ KULTURA

5.1. Sunnitská rodina podle al-quránu

Již od vzniku islámu v 7. století je početná a soudržná rodina považována za nejcennější hodnotu. Je centrálním a nejdůležitějším prvkem obce muslimů (umma) a v al-quránu a hadíthech je rodině, rozvodu, manželství, dědickým právům a výchově dětí věnováno mnoho prostoru. Budování rodiny je v islámu považováno za nejdůležitější poslání. Rodinné právo je součástí šari'yy. Ta udává, že hlavou rodiny je děd nebo otec a poté další mužští příbuzní, kteří reprezentují rodinu. Státní příslušnost dítěte se také určuje podle otce.⁵⁶

5.1.1. Svatba a manželství

Veškeré náležitosti, které se týkají manželství, jsou dopodrobna popsány v al-quránu. „*Muslimské autority vykládají manželství podle Koránu jako náboženskou povinnost, morální pojistku a společenský závazek.*“⁵⁷ Manželství je v islámu smluvním vztahem mezi ženichem a zákonným zástupcem nevěsty. Musí být přítomni dva svědci, kteří dosvědčují platnost sňatku páru. Ve smlouvě je uvedena výše mahru (věna), která se odvíjí od finančních možností manžela. Dále se uvádí tzv. dvojí mahr, který chrání ženu. První část se vyplácí přímo jí ihned po uzavření sňatku jako její osobní kapitál. Druhá část je vyplacena v případě rozvodu.

V tradičních muslimských zemích vybírá ženicha pro nevěstu její rodina. Dívka si sama ženicha nehledá, ale může vyjádřit přání nebo případně ženicha odmítnout. Poté platí přísná pravidla, kdy do svatby nesmí být snoubenci spolu o samotě, pouze v doprovodu mužského příbuzného ženy. Avšak v současné době již v mnoha oblastech ustupuje tradiční model a lidé se seznamují sami.

Islámské právo nestanoví věkovou hranici pro uzavření sňatku, ale ve většině zemí je touto hranicí 16 let. Žena se sňatkem musí souhlasit, její souhlas může být vyjádřen pouze tím, že je přítomna na svatebním obřadu nebo mlčením. Podle šari'yy může mít muž až čtyři ženy. Každou z nich musí stejně zaopatřit a všechny stejně milovat. Žena si ale může vyžádat do svatební smlouvy doložku, která muži toto právo znemožní.

---

⁵⁶ <http://userweb.pedf.cuni.cz/paideia/download/dvorakovadomov.pdf>

⁵⁷ <http://userweb.pedf.cuni.cz/paideia/download/dvorakovadomov.pdf>

5.1.2. Děti v muslimské rodině

Děti jsou tou nejdůležitější částí rodiny. Podle počtu dětí, avšak především podle počtu synů, se měří síla a postavení rodiny ve společnosti. Syn je pokračovatelem rodu a zárukou další materiální prosperity rodiny. Synové mají povinnost dohlížet na situaci v rodině a zajistit rodiče ve stáří. Oproti tomu jsou dcery málo ceněné, protože mnoho dcer ohrožuje prosperitu rodiny. Matka o děti pečuje do 7-9 let u chlapců a do věku puberty u dívek.⁵⁸

5.1.3. Rozvod podle šarí'cy

Pro muže je rozvod mnohem jednodušší než pro ženu. Manželovi stačí pouze třikrát s odstupem měsíce pronést „zapuzuji tě“. Právo na rozvod má i žena, avšak ta musí požádat o rozvod u soudu a uvést důvody, proč tak chce učinit. Důvody mohou být následující: zlé zacházení s ní a s dětmi, hrubost ze strany manželovy rodiny, nezdůvodněná nepřítomnost manžela, zanedbávání, impotence.⁵⁹ Avšak už jsem také slyšela, že sami muži dávají do smlouvy doložku, která umožňuje ženě kdykoli se rozvést i bez uvádění důvodu.

5.1.4. Muslimská rodina v Tatarstánu

Každého asi zajímá, jaká je situace v Rusku ve skutečnosti. V únoru 2005 proběhl ve 44 subjektech Ruské federace průzkum, kterého se zúčastnilo 1500 respondentů. Průzkum se týkal názoru na mnohoženství. Dvě třetiny Rusů si myslí, že nelze milovat více než jednoho člověka. Avšak dalších 22 % má opačný názor. Z toho plyne, že 62 % respondentů odmítá myšlenku mnohoženství a nechce právní úpravy, které by ho povolovaly, 23 % respondentů nemá názor a 10 % by mnohoženství uzákonilo. Odpůrci mnohoženství argumentují tím, že to odporuje ruským tradicím, kulturním základům, mentalitě, víře a zdravému myšlení. V mnohoženství vidí nedostatek lásky a také to, že podobné svazky by ponižovaly ženy. Naopak přívrženci myšlenky mnohoženství argumentují tím, že mnohoženství podporuje demografickou situaci a v mnohých případech by to vyřešilo problém mimomanželských dětí.

---

⁵⁸ <http://userweb.pedf.cuni.cz/paideia/download/dvorakovadomov.pdf>

⁵⁹ <http://userweb.pedf.cuni.cz/paideia/download/dvorakovadomov.pdf>

V současnosti můžeme pomyslně rozdělit muslimské rodiny v Rusku na „tradiční“ a „moderní“. V tradičních muslimských rodinách funguje silný morální základ, většinou se jedná o mnohodětné rodiny. V těchto rodinách je běžné, že je důležité pomáhat svým blízkým, dospělé děti žijí spolu s rodiči a funguje tam hierarchie. To znamená, že mladší poslouchá staršího a hlavou rodiny je děd nebo otec, kteří rozhodují o důležitých věcech sami. Manželé si mají být věrni a vychovávat děti v duchu náboženské morálky. V moderních rodinách je vidět pravý opak. Mladé rodiny se hned od začátku snaží žít po svém. Je na všech členech rodiny, aby se dohodli na řešení důležitých věcí. Žena v moderních rodinách je více emancipovaná, je více vzdělaná, chodí do práce a také materiálně zabezpečuje rodinu.

Mezi lety 2004 – 2006 byl proveden sociální průzkum v Tatarstánu, který se týkal vztahu k islámu v dnešních muslimských rodinách. Ze všech respondentů, muslimů i nemuslimů, bylo 70 % z města a 30 % z vesnice. 28 % těch, kteří se označují za muslimy, se snaží plnit náboženské obřady tak, jak to jde, ale nestaví tento proces do centra svého života. Pro 10 % lidí je islám způsob života, pro 15 % nemá náboženství žádný velký význam. 67 % respondentů se staví odmítavě k mnohoženství, 24 % neutrálně. Podle neoficiální statistiky je v Kazani pouze asi 20 mužů, kteří mají více žen.

44 % rodin má pouze dvě děti. Dalších 21 % má pouze jedno dítě a 12 % tři děti. Z průzkumu také vyplývá, že tradiční rozdělení práce, kdy muž živí rodinu a žena dělá vše ostatní, funguje především na vesnicích.

Z těchto a dalších výsledků je zřejmé, že nejvíce nábožensky založenou skupinou jsou muslimové od 31 do 50 let. Čím méně je člověk vzdělaný, tím striktněji dodržuje islámské tradice.⁶⁰

5.2. Pouť do Makky

Pouť do Makky k posvátnému místu al-ka^ʿba, tzv. ěadždž, byl pro obyvatele Ruska vždy nákladný. Ještě v průběhu 19. století se do Makky vydávalo velmi málo lidí a ostatní využívali možnosti, že si zaplatí cizího člověka, který pouť za ně vykoná. Na konci 19. století byla ale zprovozněna zakaspická železnice a již v roce 1895

---

⁶⁰ <http://promreview.net/moskva/sovremennaya-islamskaya-semya-v-rossii-na-primere-tatarstana>

se na pouť do Makky z Ruské říše vydalo 5856 lidí. Jedná se pouze o odhad, protože mnoho lidí cestovalo bez pasů a registrace, skutečné číslo tedy může být podle odhadů až třikrát vyšší.⁶¹ V roce 1903 se na ěadždž vydalo 5.000 lidí, v roce 1904 okolo 7.000 a v roce 1905 dokonce asi 10.000 lidí.⁶² Možnost vycestovat do Saúdské Arábie byla i po příchodu sovětské vlády. Až do konce dvacátých let, kdy ještě nebyla vláda tak stabilní, nebyly hranice s Afghánistánem a Íránem tolik chráněny. Od začátku třicátých let už ale platilo striktní nařízení, kvůli kterému se nesmělo bez zvláštního povolení opustit Sovětský svaz. Hranice pro poutníky byly znovu otevřeny až po druhé světové válce, avšak pro velmi omezený počet lidí a pod kontrolou stranických orgánů. „V letech 1947 a 1948 sice bylo například uděleno povolení uspořádat pouť, ale účastníci nemohli odcestovat v roce 1947 kvůli epidemii cholery v Egyptě a v roce 1948 kvůli první arabsko-izraelské válce. K obnovení pouti došlo až v roce 1953.“⁶³ Z poutě se stal pouze prostředek propagace Sovětského svazu jako země, ve které existuje svoboda vyznání. Poutníci, imámové, muftí a asi dva řadoví věřící museli cestovat přes Káhiru, kde bylo jejich povinností nahlásit se sovětskému velvyslanectví a také sdělit, s kterými cizinci se bavili a jaké z toho mají pocity. Ve městech Makka a Madína se měli chovat slušně a dodržovat všechny muslimské zvyky, aby Sovětský svaz nebyl obviněn z toho, že poslal pouze komunisty převlečené za poutníky. V dalších letech už bylo vysláno asi 20 poutníků a postup byl podobný. V Káhiře se zúčastnili mnoha společenských akcí, a dokonce se museli zúčastnit tiskové konference, během které vychvalovali Sovětský svaz, chválili úspěchy v oblasti vědy a techniky, kultury a ekonomiky a také mluvili o svobodě vyznání ve své zemi.

Mnohokrát se mluvilo o navýšení počtu poutníků, ale nikdy to nebylo uskutečněno. Často za hranice jezdili titíž lidé, protože ostatní byli pro sovětskou vládu nespolehliví a neschopni mluvit s cizinci ve prospěch své vlády.⁶⁴

V současné době jsou pro muslimy zajištěny dobré vnitřní i mezinárodní podmínky pro uskutečnění ěadždže a cestovní kanceláře mají speciální nabídky, kterých mohou lidé využít.

---

⁶¹ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 153

⁶² <http://islamdag.ru/istoriya/4892>

⁶³ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 154

⁶⁴ EXNEROVÁ, Věra: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 153 - 158

6. VOJENSKÉ STŘETY S ISLÁMEM, RADIKALISMUS A TERORISMUS V 19. A 20. STOLETÍ

6.1. Rusko – čečenské vztahy

6.1.1. Krátký nástin historie vztahů

Čečensko je území v severní části Kavkazu o rozloze více než 16.000 km², kde žije až jeden milion muslimů. Sousedí s ruskými federativními republikami Ingušskem, Dagestánem, Severní Osetií a Stavropolským krajem.⁶⁵ (Příloha č. 3)

Islám se do oblasti Čečenska a Ingušska rozšířil již v 16. století, kdy bylo toto území dobyto Turky a národy Čečenska a Ingušska byly násilně přinuceny přijmout islám jako hlavní náboženství, avšak jeho největší rozkvět nastal až v 18. století. Významný dobový vůdce Imám Šamil v 19. století prosazoval zavedení zákona šari'a, tento zákon však nebyl úspěšně zaveden, protože místní kmenové zvyklosti byly výrazně odlišné. I přes to, že Čečenci nebyli jako národ ortodoxními vyznavači islámu, stalo se Čečensko islamizovanou republikou, ve které na začátku 20. století stálo 2 675 mešit a 140 církevních škol.⁶⁶

Války mezi Ruskem a Čečenskem se vedou po několik staletí. V 18. století se Čečenci stali obětmi ruské expanze, jejímž cílem bylo získání přístupu k černomořským přístavům a dále získání země jako nástupního území pro dobytí Gruzinského a Arménského království. V důsledku této expanze se ruské hranice posunuly do sousedství s Britským impériem, což umožnilo přímý obchodní styk s Indií.⁶⁷

6.1.2. Války s Čečenskem v 19. století

Tyto ruské agrese se odehrávaly na dvou hlavních bojištích – západním (proti Čerkesům) a východním (proti Čečencům a Dagestáncům). Hlavním ruským velitelem, který byl pověřen úkolem dobýt a připojit Kavkaz k carskému Rusku, byl významný ruský vojevůdce, účastník napoleonských válek generál Alexej Jermolov. Tento zkušený generál se rozhodl nejdřív dobýt východní frontu a v roce 1817 začal

⁶⁵ <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2000/rp00-014.pdf>

⁶⁶ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 36-38

⁶⁷ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 41

s dobýváním Čečenska a Dagestánu. Jeho plánem bylo zahnat Čečence do hor a následně je donutit se vzdát. K tomu použil všechny krajní prostředky jako ničení aul (čerkézské vesnice), zabíjení žen a dětí a věšení rukojmích, čímž rozpoutal další z mnoha historických křivd.⁶⁸ V roce 1818 generál Jermolov zakládá pevnost Groznyj. V roce 1819 Rusové likvidují vesnici Dada-Jurt na řece Těrek a pobíjejí více než 300 rodin. Jako reakce na ruskou agresi se začalo formovat islámské hnutí odporu a v letech 1825-1826 se Čečenci vzbouřili. Jermolov se snažil vzpourě čelit vypalováním a ničením odbojných vesnic a kmenových území. Tato taktika se však minula účinkem, islámské hnutí odporu nabývalo na intenzitě a neúspěchy pronásledovaný Jermolov byl o rok později z Kavkazu odvolán.⁶⁹

Na kavkazské straně v té době bojoval legendární imám Šamil. Tento partyzánský velitel z Dagestánu byl nejvýznamnějším představitelem dobového islámského hnutí odporu. Podařilo se mu úspěšně čelit ruské imperiální rozpínavosti a ve 40. letech 19. století dokonce založil první muslimský stát v kavkazské oblasti. Vedl dlouhodobě aktivní odboj proti Rusům, pořádal krvavé nájezdy, bral rukojmí a prováděl sebevražedné mise na ruském území. Jím vytvořený státní útvar však byl založen na velké moci státního aparátu a kontrole veškerého veřejného i soukromého života. „*Od obyvatel se vyžadovala vojenská disciplína, což nakonec vedlo k vnitřním rozporům a oslabení odboje proti Rusům.*“⁷⁰ Ti využili své početní a zbrojní převahy, znovu zaútočili a stát dobyli. Poté byl Šamil nucen 25. srpna 1859 kapitulovat.⁷¹

Hned v únoru roku 1860 byla založena Těrecká provincie, do které spadalo Čečensko, Ingušsko a území dnešní Severní Osetie. Obyvatelé provincie měli zvláštní podmínky podrobení - mohli praktikovat islám a právo šarí' a a nebyli odváděni do ruské armády. Přesto se v roce 1877 opět vzbouřili, po několika měsících však bylo povstání potlačeno a jeho vůdci oběšeni.⁷²

Ke konci 19. století byly objeveny kolem města Groznyj obrovské zásoby ropy. Tím se Čečensko stalo jedním z nejdůležitějších naftařských center ruské říše. Jeho strategická důležitost byla podpořena vzrůstajícími ambicemi carského Ruska, které se snažilo dohnat průmyslový náskok evropských zemí.

⁶⁸ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 43

⁶⁹ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 43-44

⁷⁰ <http://www.navychod.cz/articles.php?id=38d0d472-8db4-11df-aa30-00304830bcc4>

⁷¹ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1179164939-samilova-svata-valka/>

⁷² GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 52-53

6.1.3. Války s Čečenskem ve 20. století

V důsledku historických událostí spojených s výsledkem 1. světové války, zejména pak s podpisem separátního míru mezi Ruskem a Německem, na jehož konci byl rozklad carského Ruska a vznik Ruska bolševického, nabyla strategická důležitost Čečenska nového rozměru. Vnitropolitické události v Rusku, a to občanská válka mezi bolševiky a demokratickou opozicí podporovanou západními mocnostmi a vedenou generálem Kolčakem znamenaly, že se Čečensko dostalo do strategických zájmů válčících stran.

Do Čečenska vstoupila Bílá armáda v čele s generálem Děnikinem, aby zabránila spojení Čečenska s bolševiky a tím je zároveň odřízla od surovinových zdrojů. To se jí nepovedlo, Čečenci společně s Rudou armádou ubránili Groznyj, Bílá armáda byla na tomto území definitivně poražena a Čečensko se stalo součástí nově vznikajícího bolševického státního útvaru. Celý tento státní útvar se v roce 1922 stává Svazem sovětských socialistických republik a jeho součástí je pak Horská autonomní republika, která se rozprostírá na celém severovýchodním Kavkazu kromě Dagestánu. Republika přijímá svou vlastní ústavu, jejímž základem je zvykové právo šari'ca, ale o pár let později byla tato ústava zrušena, protože Moskva změnila svou politiku, sovětská moc už nepotřebovala podporu ze strany šari'atu a islám byl prohlášen za nepřátelského ideologického konkurenta. Z Čečenska se stala autonomní oblast v rámci Ruské sovětské socialistické republiky. V roce 1934 bylo Čečensko spojeno se sousedním Ingušskem a o dva roky později prohlášeno Čečensko-ingušskou autonomní republikou.⁷³ Dále ale pokračovala snaha o potlačení islámu, ve 30. letech byli pronásledováni muslimští duchovní, imámové, šejchové, zavíraly se mešity, madrasy, veškeré školy, kde se vyučoval arabský jazyk. To vše vedlo ke zničení náboženského vzdělávání.⁷⁴

Historické události druhé světové války opět zvýšily důležitost tohoto území. Německá agrese směřovala i na Kavkaz, jako na důležitý strategický bod s velkými ropnými nalezišti. V mnoha místech Kavkazu byli Němci vítáni jako osvoboditelé. Po jejich porážce pak začal Stalin provádět „deportace na etnickém základě“. Jako první byli za údajnou kolaboraci s německou armádou vyhnáni Němci z Povolží a Ukrajiny,

---

⁷³ <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2000/rp00-014.pdf>

⁷⁴ <http://www.watchdog.cz/?show=000000-000014-000434-000025&lang=3>

Karačajovci (kočovný kmen v horách kolem Elbrusu) a buddhističtí Kalmykové od Kaspického moře. Poté, na začátku roku 1944, bylo deportováno téměř půl milionu Čečenců a Ingušů. Deportace trvala týden a bylo vyhnáno 91 250 Ingušů a 387 229 Čečenců především do Kazachstánu. Už během této třítýdenní cesty zemřely tisíce lidí. Do vlaků byli namačkáni ženy i muži společně, bez možnosti hygieny, což vedlo k tyfové epidemii.⁷⁵ Další tisíce lidí zemřely hlady a mrazem v Kazachstánu. Z oficiální statistiky ministerstva vnitra z roku 1949 je patrné, že „z 608 749 deportovaných Čečenců, Ingušů, Karačajevců a Balkarů do 1. července 1948 zemřelo 144 707“.⁷⁶ Tato deportace byla výnosem Nejvyššího sovětu prohlášena za trvalou a bez možnosti návratu, části území Čečenska a Inguška byly připojeny k sousedním republikám a zbytek přeměněn na Grozněnskou oblast v rámci Ruské federace.⁷⁷ V oficiálním výnosu, vydaném prezidentem Nejvyššího sovětu RSFSR 25. června 1946, je napsáno, že „mnozí Čečenci a Inguši, naváděni německými agenty, dobrovolně vstoupili do formací Němci vytvořených a společně s německými ozbrojenými silami se zbraní v ruce vystoupili proti sovětské armádě.“⁷⁸

Po Stalinově smrti se začalo mluvit o těchto činech a deportace byly odsuzovány. Odsunutým Čečencům byla postupně rušena omezení a mohli se i volně pohybovat po Kazachstánu a začali například vydávat čečenské noviny. Dne 9. ledna 1957 bylo ustaveno Čečensko-Inguško a obyvatelé se mohli vrátit.⁷⁹

Až do rozpadu Sovětského svazu se neobjevily snahy o osamostatnění. Od roku 1990 vznikal velký tlak na znovuoobnovení čečenské identity a za tímto účelem se shromáždil pod vedením bývalého generála sovětského letectva Džochara Dudajeva Kongres čečenského lidu. Ten čerpal z hluboce zakořeněných pocitů křivdy Čečenců vůči Rusku a z nespravedlivého trestu deportací po druhé světové válce. V listopadu roku 1990 schválil Nejvyšší sověť čečenskou nezávislost a v červnu 1991 oznámil vznik samostatného čečenského státu.⁸⁰

Na konci října uskutečnili Čečenci prezidentské volby, ve kterých zvítězil Džochar Dudajev, a 1. listopadu definitivně vyhlásili nezávislou Čečenskou republiku,

⁷⁵ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 60-61

⁷⁶ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 61

⁷⁷ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 61

⁷⁸ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 62

⁷⁹ GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 70

⁸⁰ ŠLACHTA, Mojmír: *Ohniska napětí ve světě*, str. 59

od které se oddělilo Inguško.⁸¹ Rusko prohlásilo prezidentské volby za neplatné, dále se ale problému kvůli svým vnitřním záležitostem nevěnovalo. Čečensko chtělo být samostatné, což samozřejmě vedlo k tomu, že bylo odtrženo od ruského státního rozpočtu a bankovního systému. „*Asi dvě třetiny čečenských státních příjmů pocházely z nafty. Ta po krátkou dobu držela zbídačelý rozpočet nad hladinou, jenže také rozdmýchávala rozsáhlou korupci.*“⁸² V tu dobu se proti Dudajevovi objevily důkazy, že jeho hlavní prioritou není ani tak snaha o sjednocení Čečenců jako snaha o vlastní obohacení, uzavíral dohody s klany, které mu poté dávaly finanční podíly z transakcí.⁸³ I kvůli tomu se proti Dudajevovi začala tvořit v roce 1993 vnitřní opozice. Jako reakci na nově vzniklou opozici se Dudajev rozhodl rozpustit parlament a převzít moc do svých rukou. Rusko využilo situace a začalo podporovat čečenskou opozici zbraněmi i finančně, ale opozice byla značně nesourodá a hlavně nebyla masově podporovaná lidem. Ke konci období, které Dudajev strávil u moci, se naftařský průmysl Čečenska již úplně rozpadl. Tato situace dospěla do stavu, že v polovině roku 1994 Dudajev stěží ovládal hlavní město, opozice založila Prozatímní vládu a prohlásila, že přebírá moc, ale nebyla schopna ovládnout rozsáhlejší území. Moskva už dále nemohla přehlížet fakt, že vyhlášením nezávislosti Čečenska Dudajev ohrozil územní celistvost Ruské federace, že mu pomáhají zahraniční islámské organizace (finance přicházely ze Saúdské Arábie i Afghánistánu) a dále Dudajevovu naprostou neochotu zabráňovat výcviku protiruských teroristických skupin na čečenském území. Bylo nutné zohlednit též ekonomické aspekty. Přes Čečensko probíhá ropovod z ázerbájdžánského města Baku do města Novorossijsk. Čečenští zločinci odčerpávali nezanedbatelné množství ropy, což by se v případě odtržení Čečenska od Ruska ještě zhoršilo. Proto se prezident Jelcin navzdory varování zpravodajských služeb rozhodl vojensky zasáhnout. Ministr zahraničí Pavel Gračov doufal v lehké vítězství, ale nakonec kvůli nepřipravenosti armády, špatné disciplíně a korupci ve vlastních řadách, kdy vojáci prodávali výzbroj čečenským povstalcům, byla operace neúspěšná. Uvádí se, že na obou stranách padly desítky tisíc lidí.⁸⁴

Vojenská tažení se nevyvíjela podle plánu, a tak Gračov začal měnit velení, ruský tisk výrazně kritizoval Gračova za způsob vedení konfliktu a Jelcina hnal

---

⁸¹ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 136

⁸² GALLOVÁ, Charlotta; Waal, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*, str. 116

⁸³ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 136 – 137

⁸⁴ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 138 – 139

k politické odpovědnosti. Oba zainteresovaní věděli, že válka je vedena špatně, ale Jelcin se nemohl stáhnout, protože by tím získala na důležitosti jeho vnitřní opozice. Situace v Čečensku se stala patovou. Během volební kampaně v roce 1996 se proto Jelcin sešel s čečenským velitelem Zelimchanem Jandarbijevem⁸⁵, aby potvrdil svou ochotu ke kompromisu. Po vítězství ve volbách Jelcin jmenoval Alexandra Lebedě, aby pokračoval ve vyjednávání. Lebed' si však nepřál, aby bylo ruské vojsko využíváno jako nástroj k udržování vnitřního pořádku. Válku v Čečensku viděl jako zfušovanou a zastával názor, že by se požadavkům Čečenců mělo vyhovět. Jelcin však chtěl válku ukončit za dobrých podmínek pro sebe a nechtěl, aby zásluhy dostal Lebed', tak se ho zbavil a jako důvod uvedl, „že *Lebed' přehlíží přátelskou spolupráci s ministry ve vládě*“.⁸⁶ Konflikt skončil dohodou v Chasavjurtu (Dagestán) v srpnu roku 1996 a ruská vojska opustila zemi. Čečensko se nadále považovalo za nezávislý stát a Rusko ho uznávalo jako subjekt federace.⁸⁷

Poté, co byl v roce 1996 ruskými vojenskými silami zabit prezident Dudajev, se v lednu 1997 konaly další prezidentské volby, ve kterých vyhrál Aslan Maschadov, bývalý povstalecký vůdce. Ovšem i jeho autorita byla velmi omezená. I nadále se stupňovalo násilí, byli unášeni ruští rukojmí, techničtí odborníci i pracovníci humanitárních organizací. Nezřídka byli i zavražděni. Stále pokračovala teroristická činnost v Dagestánu a začaly se objevovat informace o přílivu peněz a dobrovolníků z Afghánistánu a Saúdské Arábie.⁸⁸ Čečenští vůdci začali s islamizací společnosti, zaváděním práva šari'ca, zahájili přípravu samostatné měny nahar a uskutečnili první kroky k vyhlášení islámského státu.⁸⁹

Poté, co oddíly čečenských místních velitelů pod vlivem islámských extrémistů ze zahraničí (al-qá'ida, wahhábitů) terorizovaly své okolí (Vladikavkaz)⁹⁰, se v říjnu 1999 vláda Ruska rozhodla k vojenskému zásahu. Ministerský předseda Vladimír Putin ze zkušenosti věděl, že válka bude účinnější, když bude veřejné mínění stát na jeho straně, a tak zajistil, aby ruský televizní kanál NTV nekritizoval armádu, jak to dělal v první válce. Když Rusové překročili čečenskou správní hranici a provedli prudký letecký útok, byla zavedena přísná cenzura. Žádné televizní štáby neměly do oblasti

⁸⁵ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 139

⁸⁶ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 139

⁸⁷ ŠLACHTA, Mojmír: *Ohniska napětí ve světě*, str. 59

⁸⁸ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 140

⁸⁹ ŠLACHTA, Mojmír: *Ohniska napětí ve světě*, str. 59

⁹⁰ ŠLACHTA, Mojmír: *Ohniska napětí ve světě*, str. 59

přístup. Ruská armáda pouze sdělovala své úspěchy a popularita Putina rychle rostla. V roce 2000 byl dokonce zvolen prezidentem.⁹¹ Dal rozkaz k obsazení Grozného. Letectvo nejdříve shazovalo letáky, které informovaly o útoku civilní obyvatelstvo, poté „byl Groznyj ostřelován raketami, tanky a vrtulníkovými křižníky a jeho obyvatelé po tisících masakrováni.“⁹²

Bohužel jedním z důsledků tohoto chování byla i problematika uprchlíků, kteří se po statisících shromažďovali na hranicích Čečenska ve stanech. V souvislosti s tímto se mluví o mučení, podvýživě, ale také zabíjení.⁹³ V Čečensku se kompletně zhroutila ekonomika a rozložila se celá infrastruktura.⁹⁴ Bylo rozvráceno zemědělství, které bylo hlavní hospodářskou aktivitou země (kromě rafinérií ropy), obyvatelstvo se stalo závislým na potravinové pomoci ze zahraničí.⁹⁵ Vše skončilo v roce 2000, kdy bylo vyhlášeno „ruské vojenské vítězství“, ovšem odpor Čečenců ani terorismus neustal.⁹⁶

6.2. Aktuální situace v Čečensku

Původní intervence ruských vojsk v roce 1999, která neměla trvat dlouho, se nakonec protáhla na celých 10 let. Po zničení Grozného při prvním útoku ruských sil začíná partyzánská válka a Rusko svou intervenci na území Čečenska prohlašuje za protiteroristickou operaci. Ke všemu Rusko získává i podporu západních zemí, které se vyrovnávají z ničivých útoků na USA 11. září 2001.

Během posledních 10 let se v Čečensku vystřídal několik prezidentů. Po Aslanu Maschadovi se k moci dostává Achmed Kadyrov, proruský politik, ten ovšem 9. května 2004 umírá při bombovém útoku islámských radikalistů v Grozném. Ruské okupační síly opět organizují prezidentské volby, ve kterých vítězí další proruský politik Alu Alchanov, bývalý ministr vnitra. Po jeho odvolání se v roce 2007 prezidentem stává syn Achmeda Kadyrova – Ramzan Kadyrov.⁹⁷

---

⁹¹ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 142

⁹² SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 143

⁹³ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 142

⁹⁴ ŠLACHTA, Mojmír: *Ohniska napětí ve světě*, str. 59

⁹⁵ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 142

⁹⁶ SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*, str. 144

⁹⁷ <http://www.sinagl.cz/phpbb2/viewtopic.php?p=12420&sid=1c35d577ff704e423c3eaf166711c2d>

16. dubna 2009 byl zrušen režim protiteroristické operace v Čečensku, čímž oficiálně skončila druhá čečenská válka. Rusko tvrdí, že situace je v zemi stabilizovaná, avšak ihned po ohlášení konce operace začali bojovníci ozbrojeného hnutí v Čečensku vést další odpor.

Podle agentury Reuters „přinesla válka kromě mrtvých, devastaci ekonomiky, omezení osobních svobod a volnosti pohybu. Také zde byl omezen přístup pro novináře.“⁹⁸ Mezi důsledky války lze zařadit i fakta, že 15 % orné půdy Čečenska bylo zaminováno, což dodnes způsobuje zranění i úmrtí, bylo zlikvidováno asi 70 % bytového fondu republiky, desetitisíce uprchlíků, kteří přebývají především v Ingušsku, se potýká s vážnými existenčními problémy. Asi polovina obyvatel Čečenska byla vyhnána během války ze svých domovů. V zemi panuje obrovská nezaměstnanost, mezi mladými lidmi až stoprocentní. Ovšem nejhorší důsledek je asi ten, že válka vychovala generaci lidí, pro které je používání zbraní automatickou činností a zbraň považují za svého spojence a jedinou životní moudrost. Není divu, že při takovéto filosofii a maximální nezaměstnanosti se v zemi rozvíjí nelegální obchod se zbraněmi, automobily, vydírání a další nezákonné činnosti.⁹⁹

6.3. Radikalismus v Rusku

6.3.1. Co si představit pod pojmem radikalismus?

V posledních dvaceti letech se o vzrůstajícím nebezpečí radikalismu v Rusku mluví stále častěji. Jedná se o opoziční síly, které se nebojí zbraněmi bojovat proti režimu, ale i proti ostatním věřícím, kteří režim podporují. Radikalismus je nazýván mnoha způsoby – islamismem, islámským fundamentalismem, wahhábismem. Radikalisté se nazývají mudžáhidiny (od slova džihád), bojující za spravedlivou věc. Podle názoru Alekseje Malašenka, ruského odborníka na islám, by se měli spíše nazývat salafisty, protože dodržují tradice salafistů z 8. století,¹⁰⁰ „salafisté jsou islámští puritáni, vyznavači morálně přísného asketického islámu, kteří nevyhledávají společnost, protože je odvádí od modliteb a náboženského soustředění, reformovat dnešní islámskou společnost podle islámských fundamentů může podle nich jen Prorok

⁹⁸ <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=634858>

⁹⁹ www.mezinarodnivztahy.com/article/download/213/216

¹⁰⁰ http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

a jeho rádci, nikdo jiný nemá právo hlásat, jak by měla vypadat, proto ji chtějí vrátit do podoby 7-17. stol. ¹⁰¹

6.3.2. Množství radikalistů v Rusku

Nikdo v současné době není schopen určit počet radikalistů působících v Rusku. Podle informací médií by síť radikalistů měla pokrývat celé území Ruska. Ovšem čísla se velice odlišují, někteří například odhadují počet radikalistů v Dagestánu až na 100 tisíc aktivních, kteří působí ve 12 džamáttech (spolcích), někteří pouze na tisíce. V Čečensku se počet odhaduje na tisíce, ale podle ředitele Federální bezpečnostní služby v Čečensku Aleksandra Potapova je nutné počítat s 13,5 tisíci radikalisty a dalšími skoro dvěma tisíci teroristy.¹⁰²

6.3.3. Radikalismus na Severním Kavkaze

První tendence, které se dají považovat za radikální, začaly pronikat v první polovině 90. let do Dagestánu, kdy se z Blízkého východu vraceli studenti ovlivnění ideologií „čistého islámu“ neboli salafismu. Je očividné, že hlavním impulsem pro tvoření takto radikálních ideologií byly čečenské války. Zvláště po první čečenské válce, kdy po odchodu ruských vojsk v Čečensku sílila nezaměstnanost, čečenský nacionalismus se transformoval zpět do klanových rozepří, začalo platit „právo silnějšího“, kdy se slabší klany musely podřizovat silnějším. To se samozřejmě nelíbilo členům slabších klanů, kteří jako první začali propagovat salafismus. Jejich požadavky byly sociální rovnost, duchovní očista a zahájení džihádu proti všem nevěřícím. Vadila jim klanová hierarchie a také zkorumpovanost místního duchovenstva. Chtěli uctívat pouze Alláha, ne súfijské světce a klanové náčelníky.¹⁰³

K uchycení radikalismu především na Kavkazu napomohl i fakt, že místní společnost je méně modernizovaná a Kavkaz je geograficky blíže k ostatním zahraničním islámským centrům než například Povolží a Ural.¹⁰⁴

Radikálních názorů v Čečensku využila i vláda, konkrétně režim Aslana Maschadova, který byl později označen za nelegitimní. V zemi se začal střetávat

---

¹⁰¹ <http://kostlanova.blog.idnes.cz/c/146898/Sunnitsky-islamsky-fundamentalismus.html>

¹⁰² http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

¹⁰³ <http://www.rexter.cz/wp-content/issues/2010/01/rexter-2.pdf>

¹⁰⁴ http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

tradiční súfijský islám se salafistickými skupinami, které byly hojně podporovány ze zahraničí. Do Čečenska navíc přišli i salafisté z Dagestánu, protože tamní vláda proti nim nelítostně zakročovala. V Čečensku začala hrozit občanská válka, ta ale nevypukla jen díky tomu, že Aslan Maschadov nezakročil proti salafistům, vedenými Šamilem Basajevem a Salmanem Radujevem. Přesto začaly ozbrojené střety mezi salafisty a súfisty, které podporuje Maschadov. V srpnu roku 1999 se salafisté z Čečenska pod vedením Šamila Basajeva rozhodli zaútočit na západní oblast Dagestánu. Útok měl vyprovokovat severokavkazské povstání a to následně mělo osvobodit oblast od ruské nadvlády. Útok nevyšel, protože stovky Dagestánců bojovaly s federálními vojsky. Kolem tohoto incidentu vzniká mnoho otázek. *„Existují mnohá (i očitá) svědectví, že při ústupu džihadistických vojsk kryly Basajevovy muže ruské helikoptéry, a umožňovaly mu tudíž bezpečný odchod z Dagestánu do jeho základny v Čečensku.“*¹⁰⁵ Mluví se o tom, že ruské bezpečnostní složky, které se snažily opět rozvířit konflikt na Kavkazu, využily právě kontakty na džihádisty v místním prostředí. Nový konflikt měl odvést pozornost ruské populace od vnitropolitických a ekonomických problémů v zemi a také se jednalo o tzv. „projekt Putin“, o snahu představit nového leadera, který měl nahradit Borise Jelcina. K tomu mělo právě pomoci vítězství na Kavkaze s dále vzrůstající nenávisí Rusů k Čečencům kvůli teroristickým útokům v Moskvě a dalších městech. Putin se skutečně stal nejpopulárnějším politikem Ruska, avšak je pravda vše, co tomu předcházelo?¹⁰⁶

Po roce 2000, především po útoku na Washington a New York, dále po teroristických útocích na území Ruské federace, jako byly útoky na divadlo v moskevské čtvrti Dubrovka (2002) a na školu v Beslanu (2004), se islám v povědomí lidí asociuje s terorismem a začíná být považován za hrozbu bezpečnosti v zemi. Teroristický útok na divadlo v Dubrovce byl uskutečněn skupinami, které ale usilovaly o politický cíl, který s islámem vůbec nesouvisí. Jejich požadavkem bylo stažení vojsk z Čečenska a začátek mírových rozhovorů. *„I přes odsouzeníhodnost zatahování civilistů do svých politických požadavků je zřejmé, že se jednalo o etnoteritoriální typ terorismu, jehož míra nebezpečnosti je neoddiskutovatelně nižší než u skutečně radikálně islámského terorismu, s nímž vzhledem k charakteru jeho požadavků smysluplný kompromis nalézt nelze.“*¹⁰⁷ Co se týče dalších teroristických útoků,

---

¹⁰⁵ <http://www.rexter.cz/wp-content/issues/2010/01/rexter-2.pdf>

¹⁰⁶ <http://www.rexter.cz/wp-content/issues/2010/01/rexter-2.pdf>

¹⁰⁷ <http://www.rexter.cz/wp-content/issues/2010/01/rexter-2.pdf>

jako například útok na obytné domy v Dagestánu v roce 1999, nebyl nalezen důkaz, že ho provedly skupiny z Čečenska.

6.3.4. Radikalismus v dalších regionech Ruska

V Povolží, na Uralu a na Sibiři nejsou radikalisté tak viditelní. Radikalismu se v těchto oblastech hůře daří i díky tomu, že tam neexistují muslimské čtvrti, na rozdíl od Evropy, kde čtvrti napomáhají jeho expanzi. Avšak nemalé problémy vznikly na začátku 90. let, kdy stejně jako na Kavkazu se vraceli studenti ze zemí Blízkého východu obohaceni myšlenkou „čistého islámu“. Obsadili několik desítek mešit, kolem kterých se začaly tvořit radikální skupiny mládeže. Také navázali kontakty se skupinami na Kavkaze a ve Střední Asii. Ale všechny skupiny, které vznikly, byly včas odhaleny a jejich působení bylo utlumeno.¹⁰⁸ I přes tyto represe existují v současné době buňky radikálních džamátů téměř ve všech velkých ruských městech. Většinou jsou to uskupení s omezeným počtem členů, např. džamát v Uljanovsku má asi 80 členů a transformují se do kriminálních gangů.¹⁰⁹

6.4. Čečenský terorismus v Rusku

Je velmi těžké určit, co to vlastně teroristický čin je, protože hranice mezi terorismem a organizovaným zločinem je velmi tenká. Mnoho aktů, jako třeba banditismus, bývá velmi často zaměňován pojmenováním „teroristický čin“. Čečenský terorismus se v žádném případě neklasifikuje jako mezinárodní, ale pouze vnitrostátní. Ani nelze jednoznačně říci, zdali se jedná o etnický nebo náboženský terorismus, protože pachatelé činů jsou většinou etničtí Čečenci, ale na akcích se podílejí i Arabové, Dagestánci, Kabardinci, Čerkesové a dokonce i občané Ruské federace. Usuzuje se, že čečenský terorismus „*má především etnoteritoriální charakter a náboženský rozměr je buď sekundární nebo podřízený etnickému.*“¹¹⁰ Je důležité zmínit, že teroristická aktivita se zvýší vždy v obdobích, kdy jsou na území Severního Kavkazu přítomna ruská vojska, a to za účelem snížení ruských úspěchů a také přilákání pozornosti mezinárodních společností k problematice čečenského boje za nezávislost. V období první čečenské války (zahájena 11. prosince 1994) začaly hrát radikální formy islámu významnou roli. Čečenský odboj byl motivován vidinou nezávislosti a o islám se opírali

¹⁰⁸ http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

¹⁰⁹ <http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=508>

¹¹⁰ <http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

pouze proto, aby dostávali finanční podporu od arabských náboženských nadací ze zahraničí. Ovšem počet teroristických činů byl velmi nízký. Ze začátku se odehrávaly útoky např. na budovu KGB Čečensko-ingušské republiky v říjnu 1991, což ale byla spíše akce čečenských separatistů proti federálním orgánům.¹¹¹

Mezi lety 1991 a 1993 se stále častějšími stávaly únosy a atentáty. 23. prosince 1993 proběhl první teroristický útok v Rusku. Malá skupina Čečenců unesla autobus v Rostově na Donu. V zajetí měli 16 studentů a jejich učitele. Jako výkupné žádali vrtulník a deset milionů dolarů. Vrtulník dostali, s ním spolu s 10 rukojmími odletěli do Krasnodaru, kde dostali i peníze. Poté byli ihned zadrženi a byli odsouzeni na 11 a 15 let za mřížemi.¹¹²

Je nutné zvážit, jestli během války, kdy proti sobě stojí dvě vojenské síly, je možno mluvit o terorismu. Možná by bylo lepší disponovat pojmy jako „válečný zločin“, „zločin proti lidskosti“, „etnická čistka“ a „porušování mezinárodních konvencí“.¹¹³ 14. června 1995 byla Šamilem Basajevem a jeho skupinou asi 100 lidí obsazena nemocnice v Buďonnovsku (Stavropolský kraj). Zajali přibližně dva tisíce lidí, především pacientů a lékařů. Během vyjednávání a při osvobození rukojmích zemřelo 136 občanů, dalších 18 pracovníků nemocnice, 18 vojáků a dalších 8 lidí později zemřelo na svá zranění.¹¹⁴ Tento čin se dá považovat za teroristický útok, avšak došlo k němu, když ruská armáda ve značném měřítku likvidovala čečenské obyvatelstvo, a to, podle svědectví zahraničních novinářů, i mezinárodně zakázanými zbraněmi, jako jsou vakuové bomby a nášlapné miny.¹¹⁵ (Příloha č.4)

S první čečenskou válkou souvisí i únos lodi Avrasia v lednu roku 1996. Skupina Čečenců, kterou vedl Turek M. Tokcan, unesla 212 ruských civilistů, kteří pluli do Soči. Teroristé žádali stažení ruských vojsk z Čečenska a ukončení války. Když získali potřebnou publicitu, vzdali se tureckým orgánům a loď v pořádku doplula do Soči.¹¹⁶

---

¹¹¹ <http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

¹¹² <http://www.rg.ru/2010/01/21/terror.html>

¹¹³ <http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

¹¹⁴ <http://www.lifeinschool.narod.ru/project/004/budenovsk.htm>

¹¹⁵ <http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

¹¹⁶ <http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

Během let se staly další útoky, ale ani k jednomu se nepřihlásila žádná konkrétní čečenská autorita nebo skupina. Nelze ale popřít, že na území Čečenska jsou aktivní separatistické, radikální i teroristické organizace, které hlásají velmi přísnou islámskou ideologii wahhábismus. Ovšem velkým problémem zůstává fakt, že wahhábismus a salafismus přitahuje především mladé lidi, kteří vyrůstali v rozvrácené společnosti a zemi, která se neustále potýkala s válkou.¹¹⁷

---

¹¹⁷ <http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

7. RUSKÁ POLITIKA NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ VE 20. STOLETÍ

Vztahy Ruska se zeměmi Blízkého východu se začaly formovat už v padesátých letech 20. století, když Sovětský svaz podporoval země, které stály proti Spojeným státům americkým. Když se Sovětský svaz rozpadl, celých 30 % objemu jeho obratu zboží se všemi zeměmi třetího světa připadalo právě na Blízký východ a na obchod a na technicko-ekonomickou spolupráci připadlo každoročně asi sedm miliard dolarů. Sovětský svaz aktivně vyzbrojoval země, jako je Irák, Afghánistán, Sýrie, Jemen, Egypt, Libye a Alžírsko. Mezi lety 1983 a 1990 jim dodal zbraně asi za 55 miliard dolarů.¹¹⁸

Díky pomoci ze Sovětského svazu se například v Afghánistánu utvořily základy ekonomické infrastruktury, bylo postaveno asi 140 objektů, jako jsou dálnice, které spojovaly odlehlé části země s hlavním městem, obytné domy a zavlažovací systémy v pouštích. Rusko dále poskytlo Afghánistánu finanční pomoc ve výši jedné miliardy dolarů. Situace se však změnila v roce 1979, kdy Sovětský svaz napadl Afghánistán kvůli obavě, že se v zemi zmocní vlády nekomunistický režim, jenž by poté oslabil pozici Sovětského svazu na Blízkém východě, a tím začala dlouhá desetiletá válka.¹¹⁹ Během vleklé války se z Afghánistánu stala jedna z nejchudších zemí světa a zároveň útočiště pro teroristy z celého Blízkého východu. Jako odpověď na intervenci cizích vojsk se v zemi zformovaly bojové skupiny, většinou na etnickém základě, a dále skupina studentů, tálibů, kteří se rozhodli aktivně bojovat s agresorem. Většina těchto odbojových skupin byla aktivně podporována, a to jak finančně, tak materiálně Spojenými státy. Jejich cílem bylo oslabit vojensky Sovětský svaz a zároveň si v bojových podmínkách vyzkoušet některé druhy nových zbraňových systémů, hlavně pak protiletadlových raket. Sovětský svaz nebyl schopen získat v Afghánistánu zásadní vojenskou převahu. Afghánistán je velmi svérázná a atypická země. Hornatý terén zabraňuje těžké technice v pohybu, je dobrým útočištěm pro Afghánce, místní mentalita a kmenový způsob vlády nepodléhá centrální moci. Pro Sovětský svaz válka skončila na začátku roku 1989 odchodem jejich vojsk a od tohoto okamžiku pak začala občanská válka. Hlavním vítězem této občanské války se stal Tálibán, který byl nejlépe vyzbrojen, a to paradoxně Spojenými státy americkými. Ten se poté obrátil proti všem zúčastněným, postupně dobýval afghánská města a zmocnil se vlády přibližně

---

¹¹⁸ <http://ucebnik-besplatno.com/ucebnik-geopolitika/strategicheskie-interesy-rossii-blijnem.html>

¹¹⁹ <http://afghanistan.ru/doc/21244.html>

na 90 % území. Nastolil Islámskou fundamentalistickou vládu a ve spolupráci s al-qa'idou obrací svou pozornost na západ, který považuje za svého úhlavního nepřítele. To vede nevyhnutelně k dalšímu střetu, tentokrát se západem...

Po rozpadu SSSR, a tím de facto po rozpadu bipolárního pohledu na svět, zahájilo Rusko sblížení a spolupráci se západními zeměmi v čele s USA, avšak jeho zájmy na Blízkém východě jsou stále významné. Mezi lety 1995 a 2000 Rusko a Irák uskutečnily obchody za 1,2 miliardy dolarů, v posledních letech Moskva nakoupila iráckou ropu v hodnotě 5,5 miliard dolarů. Dále Rusko údajně dodávalo zbraně Sýrii, protiletadlové systémy Kuvajtu a dalších asi 300 kusů vojenské techniky Spojeným arabským emirátům.¹²⁰

Postupný návrat mezi významné světové velmoci v regionu Blízkého východu završilo Rusko v roce 2000 vypracováním projektu „Postupný návrat Ruska na východ 2000-2008“, který měl udržovat ekonomické zájmy v zahraničí. V projektu je obsažena i problematika iránského jaderného arzenálu a vztahu Ruska k ħamásu, palestinskému hnutí proti Izraeli.

Od roku 2004 se Rusko stále více prosazuje na Blízkém východě. Chce využít oslabujícího vlivu Spojených států a tím posílit své pozice v regionu. Ruské zájmy na Blízkém východě jsou čistě ekonomické. Na jedné straně však tvrdí, že je v jeho zájmu zlepšení situace mezi Palestinou a Izraelem, protože podle ní se odvíjí situace na světovém trhu s ropou, na druhou stranu ale dodává zbraně všem účastníkům tohoto konfliktu. Rusko podporuje jaderný program Íránu, v roce 2005 dodalo do Sýrie rakety Iskander a také protiletadlový systém dlouhého dosahu S-300, který se poté dostal do rukou extremistů z hnutí ħizbalalláh a dalších teroristických organizací. Zároveň se však i mezi Ruskem a Izraelem uskutečnil obchod za 400 milionů dolarů (dodání bezpilotních letadel).¹²¹ Z těchto postojů je patrné, že jeho hlavní prioritou je opět vytváření protiváhy Spojeným státům. Jako poslední důkaz lze uvést hlasování v RB OSN o sankcích vůči Sýrii, kdy Rusko a Čína, která se stává také významnou silou v této oblasti, vetovaly přijetí rezoluce a tím se dostaly do přímého střetu s ostatními členy Rady bezpečnosti. Rusko tedy ukázalo, že se stává znovu samostatnou a rozhodnou politickou silou, která oblast Blízkého východu považuje za sféru svých zájmů.

---

¹²⁰ <http://ucebnik-besplatno.com/ucebnik-geopolitika/strategicheskie-interesy-rossii-blijnem.html>

¹²¹ <http://journal-neo.com/?q=ru/node/9735>

8. ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem využívala bohatých zdrojů knih a novinových článků nejen českých, ale i ruských a amerických odborníků. V práci se zabývám vznikem islámu, jeho vývojem, vytvořením všech tradic islámu a povinností muslima a také jeho rozšiřováním na území dnešního Ruska. Mým cílem bylo zjistit, v jakých podmínkách získával islám v Rusku svou nynější podobu, jaké byly vztahy mezi muslimským obyvatelstvem a střídajícími se vládami. Do obsahu jsem také zahrnula informace o islámské kultuře v Rusku, především jsem ukázala rozdíly mezi chováním muslimů na Blízkém východě a muslimů v Rusku.

V další části práce jsem se soustředila na problémové regiony Ruska. Důraz jsem kladla na situaci na Severním Kavkaze, popsala jsem stěžejní body historického vývoje konfliktu a v návaznosti na tuto nesnázi jsem se věnovala vzrůstající hrozbě radikalismu a terorismu v Rusku, jejich příčinám a možným řešením.

V poslední části jsem popsala politiku Ruské federace na Blízkém východě ve 20. století, hlavní rozdíly v jednání v době bipolárního světa, kdy Sovětskému svazu šlo za každou cenu pouze o to, aby měl převahu nad Spojenými státy americkými, a v době po rozpadu SSSR, kdy převažují ekonomické zájmy.

Historickým faktem je, že islám se v Rusku objevil ještě před příchodem křesťanství a že muslimové tvoří již od 8. století podstatnou část obyvatelstva. V dnešní době je jejich počet samozřejmě mnohem nižší než počet křesťanů, protože Rus byla v 10. století pokřtěna, a tak dnes tvoří křesťané stěžejní část obyvatelstva, ale domnívám se, že počty muslimů by neměly být přehlíženy. Velmi mě udivilo, když jsem se snažila získat informace o přesném počtu muslimů v Rusku, že během sčítání obyvatel je zakázáno zjišťovat od ruských občanů jejich náboženskou příslušnost. Je všeobecně známé, v jakých vnitřních státech tvoří muslimové většinu, avšak jejich počet není přesně znám. Také mě velmi překvapilo, že odhady se mnohdy liší v desítkách procent. Za nejpravděpodobnější považuji odhad mezi 15-20 % ze všech obyvatel Ruska.

Podle mého názoru je islám v Rusku pevně zakořeněný, přičemž je důležité to, že muslimští obyvatelé jsou původní Rusové, nejen přistěhovalci, jako například v Evropě, která se v dnešní době potýká s velmi rozsáhlými problémy. Muslimové v Rusku nezpůsobují žádné větší rozpory a v mnohých klidných oblastech,

jako je například v Tatarstánu, žijí v poklidném vztahu s křesťany. Je potěšitelné, že od revoluce v devadesátých letech se již muslimové nemusí bát vyjadřovat svou náboženskou příslušnost a mají možnosti, stejně jako muslimové v ostatních částech světa, navštěvovat mešity a svá posvátná místa. Byla jsem překvapena zjištěním, že v Rusku funguje podle odhadů asi 8000 mešit. Sama jsem při návštěvě Kazaně, hlavního města Tatarstánu, viděla jednu z nejkrásnějších - Kul Šarif. Pouze mě zklamalo, že byla více zaměřená na turisty než na muslimy, což ale celkově vypovídá o novém konceptu „euroislámu“, o kterém se jako o novém pojmu často mluví v Evropě, a Tatarstán je dáván jako jeden z příkladů. Uvnitř této mešity se prodávaly suvenýry, což je věc, kterou jsem v Damašku ani v Káhiře nemohla vidět. Měla jsem možnost prohlédnout si další kazaňské mešity, které sice nevypadaly tak impozantně jako mešita Kul Šarif, zato se však podobaly více těm na Blízkém východě. Modlitební místnosti v nich byly rozděleny na mužskou a ženskou část, ihned po vstupu jsem se musela vyzout a uvnitř jsem měla možnost prolistovat al-qurán. Vzhledem k mému zájmu mi místní muslimové umožnili vstup do mužské části mešity, což by v Damašku nebylo možné. Liberální přístup místního muslimského duchovního mi umožnil s ním otevřeně hovořit o jeho vztahu k islámu. Zajímalo mě, jestli hovoří arabsky, jestli je schopen číst al-qurán v původním jazyce. Byla jsem překvapena, že jsem dostala negativní odpověď, která mě utvrdila v tom, že ač v Tatarstánu žijí i praktikující muslimové, nedodržují již všechna nařízení islámu. Například uskutečnit hidžru už nepovažují v době, kdy mají omezené finanční prostředky, za nezbytně nutnou.

Velmi zdlouhavé, avšak nejzajímavější bylo studování vztahů a konfliktů Ruska s Čečenskem a Dagestánem. Když slyším informace o této problematice v našich médiích, vždy mám pocit jednostranného pohledu, kdy jsou Čečenci vykreslováni jako radikální útočníci bojující proti křesťanství. Pravda o tomto konfliktu je zcela odlišná. Pochopit do detailu všechny souvislosti není asi pro laika možné. Čečensko bylo svobodným územím až do doby, kdy si ho začalo Rusko nárokovat při své expanzivní politice. Od té doby dochází k pravidelným válkám na tomto území. Otázka zní: nemohlo by být Čečensko svobodným státem? Proč se do jeho zájmů stále vkládá Rusko? Jde snad pouze o to, že byla v Čečensku nalezena obrovská ložiska ropy? Je toto ten důvod, proč Rusové vedou válku na zmíněném území? Nebo se jedná, jak oficiálně tvrdí, o soudržnost území a o potlačování terorismu a radikalismu? Domnívám se, že nebýt válek na Severním Kavkaze, radikalismus a terorismus by

se v Rusku těžko uchytil. Tato agrese, která je doprovázena nekonečnou řadou křivd, je prvotním impulzem pro radikalismus na Kavkaze, jako příklad uveďme činy tzv. „černých vdov“ z Kavkazu. Kdo jsou ale tyto vdovy? Jsou to ženy, které ztratily své muže a syny ve válce s Ruskem. Jejich teroristické výpady do Ruska jsou odvetou za vyhlazování měst v Čečensku. Jednostranná mediální kampaň pak odsuzuje tyto radikální skupiny, ale nepostihne příčiny onoho radikalismu. Ze své zkušenosti ze studia na Blízkém východě vím, že muslimové obecně nemají radikální názory, při rozhovoru s nimi jsem se ujistila, že odsuzují jakékoli teroristické útoky a další činy, při kterých umírají lidé, a to jak ze strany lidí z Blízkého východu, tak ze strany západních zemí. Muslimové sami nejsou teroristé, za každým útokem stojí především politické důvody. Radikální fanatici si neprávem propůjčují jméno islámu ve prospěch svých cílů. Domnívám se, že je potřeba, aby se obyvatelé západních zemí snažili více pochopit mentalitu muslimů, a i když například v Tatarstánu funguje klidné soužití muslimů a křesťanů, je nutné trvale podporovat dobré vztahy mezi těmito náboženstvími a provádět osvětu i v dalších částech Ruska, což je jedna z cest k oslabení radikalismu.

9. РЕЗЮМЕ

Ислам – молодая религия, возникшая в 7 веке и исходящая из принципов веры Ибрагима. Слово «ислам» на арабском языке значит «подчинение». Соответственно те, кто исповедуют ислам, мусульмане, – это «те, кто подчиняются Богу». Основателем этой религии был пророк Мухаммед.

На территории современной России ислам появился уже в 8 веке благодаря быстро развивающейся торговле с восточными странами. Уже в 9 веке рядом с русскими княжествами возникали первые мусульманские государства. В Среднем Поволжье этим государством была Волжская Булгария. Ее основали в 7 веке группы булгар, которые перестали кочевать и начали вести оседлый образ жизни. Благодаря выгодному географическому положению, на территории Волжской Булгарии шла бойкая торговля между Ближним Востоком и Скандинавией. В 922 г. правитель Волжской Булгарии Айдар принял делегацию от арабского посольства из города Багдад, что и определило принятие ислама Волжскими булгарами.

Уже в 10 веке Волжская Булгария оформилась как самостоятельное государство, а его столица, Великий Булгар, стала одним из самых больших городов в Европе, составив даже конкуренцию Киеву – в те времена самому мощному городу Востока. Однако русские, несмотря на усилия миссионерской деятельности булгар, предпочли исламу православное христианство. Так, многие века бок о бок существовали две мощные религии. Временами их представители совершали друг на друга нападения, иногда между ними заключались браки. Тем не менее, между Русью и Булгарией бурно развивалась торговля. Киев стал важнейшим торговым центром для Византии, Булгар – для Халифата.

В 1312 г. Золотая Орда, захватившая Киевскую Русь, приняла ислам как государственную религию. После ее распада существовать продолжали следующие государства – Казанское ханство (1438 – 1552), Астраханское ханство (1459 – 1556), Сибирское ханство (1468 – 1607), Ногайская Орда (1440 – 1634) и Крымское ханство (1441 - 1783). Экспансионистская политика царской России (во время которой в течение 16 – 18 вв. были завоеваны Казанское и Астраханское ханства, присоединены Большая Ногайская Орда, Западная Башкирия, Сибирское

ханство, затем Азербайджанские ханства и Крым) способствовала тому, что ислам стал внутренней проблемой государства. Царская власть должна была определить, как ввести себя с этой новой религией.

Сначала Иван Грозный издал указ о крещении всех татар. Первые четыре года были успешными, но после христианизация замедлилась. В 1552 г. войска Ивана Грозного атаковали Казань, центр ислама в Русском царстве, уничтожили мечети и медресе и изгнали большинство мусульман из города. Изгнанные мусульмане были вынуждены селиться в Западной Сибири, где они начали распространять ислам.

Со времени вступления на престол династии Романовых, русские цари стремились искоренить ислам в Поволжье и Сибири. Мусульмане стали неполноправными гражданами, и в борьбу против ислама включились также православные церкви. Однако многочисленные репрессии не помешали развитию ислама в России, и потому царская власть начала отступать от политики подчинения народов посредством христианизации и уже в 18 веке осознала необходимость сосуществования ислама и христианства.

Среди подчиненных народов продолжалось сопротивление царскому правительству. Произошли восстания в Казанской губернии (1878 – 1879), в Бухарском ханстве (1888) и в Ташкенте (1892), но самую упорную борьбу вели кавказские горцы с 20-х годов 19 века до 1864 г. Среди коренных жителей Чечни и Дагестана распространился мюридизм (учение о религиозном аскетизме), приверженцы которого самоотверженно участвовали в джихаде не только против русских войск и властей, но также против жителей Чечни или Дагестана, подчинявшихся царской власти.

Это движение позже превратилось в имамат, которым руководил мулла Гази-Мухаммад, но вскоре он был убит во время военных действий против русских войск у реки Терек. Его преемник Гамзат-бек тоже погиб, самым же успешным в борьбе с завоевателями был третий имам, Шамиль. Шамиль получил помощь внешних исламских государств – Турции и Ирана, что помогало ему вести войну под знаменем панисламизма. Однако в связи с социальными проблемами внутри имамата, количество его сторонников постепенно

уменьшалось, и в итоге вместе с имамом осталось только несколько сот мюридов. Шамиль был пленен в 1859 г., и вскоре Кавказ подчинился царской власти.

В этот период уже не было необходимости в христианизации мусульманского населения, напротив, царская власть начала активно использовать мусульманское духовенство в своих целях. Поэтому духовенство начало выражать свою преданность царизму. Царская власть была заинтересована в сохранении ислама и стремилась максимально поддерживать мусульманское духовенство.

В феврале 1917 г., после падения монархии, к власти пришло Временное правительство. Ночью с 7 на 8 ноября 1917 г. большевики захватили Зимний дворец в Петрограде и свергли Временное правительство, став, таким образом, важнейшей политической силой страны. Уже спустя неделю после переворота В. И. Ленин опубликовал «Декларацию прав народов России».

Однако, все это было лишь неискренним обещанием Ленина, нацеленным на укрепление большевистской власти. Еще в начале 20-х годов советская власть поддерживала право шариата, и даже финансировала деятельность шариатских судов, но уже во второй половине 20-х годов И. В. Сталин начал «крестовый поход» против религий, которые он считал большой угрозой для большевистской идеологии. Первоначально «крестовый поход» был организован против христианства, после – против ислама. Вместо религиозных обрядов были попытки внедрять советские, система религиозного исламского образования также перешла под надзор Советской власти. Был произведен переход с арабской графики на латинскую, в последствии замененную кириллицей. В связи с этим была уничтожена масса книг на арабском языке.

Уничтожение книг привело к уничтожению основ религии. Запрет на выезд из страны лишил верующих возможности посетить священный город Мекка и общаться с другими мусульманскими народами. Далее последовало закрытие мечетей (до 1917 г. в России работало, по разным данным, 14 – 26 тысяч мечетей, к 1941-ому году – всего лишь 1312 мечетей) и борьба с религиозными праздниками. Ислам являлся, по мнению коммунистической идеологии,

антисоциальной религией, к тому же самой отсталой из всех, унижающей женщин и придерживающейся таких варварских обычаев, как обрезание и пост.

В течение Второй мировой войны Советское правительство вынуждено было изменить свое отношение к мусульманам, поскольку потребовалась их помощь в защите общего Отечества. Тысячи мусульман являются Героями Советского Союза, многие оценены воинскими орденами и медалями.

После войны Советский Союз стремился к большему влиянию на мусульманские страны Ближнего Востока, Азии и Африки. Для этого Советскому правительству требовалось изменить свою внутреннюю политику в отношении ислама, с целью чего было создано Среднеазиатское духовное управление мусульман, представители которого могли путешествовать за границу и принимать иностранные делегации. Была возобновлена возможность высшего религиозного образования, удовлетворялись просьбы об открытии новых мечетей, был разрешен хадж – паломничество в Мекку и Медину.

Однако, уже в начале 50-х годов Сталинское правительство запретило открытие и регистрацию религиозных союзов и постепенно закрыло все мечети. В 1958 г. укрепилась атеистическая пропаганда, была ограничена возможность паломничества в Мекку.

В течение правления Л.И. Брежнева, Советское правительство отказалось от антирелигиозной кампании. В 1965 г. заговорили о необходимости изучения религии и религиозной пропаганды. Во всех вузах атеистическое образование должно было стать составной частью политического образования. Некоторые принципы ислама были в 70-х годах признаны совместимыми с марксизмом. Это помогло внешнеполитическим интересам, но в 1979 г., когда в Иране прошла исламская революция, Советская власть укрепила атеистическую пропаганду на южных границах своей страны. В связи с этой революцией и войной в Афганистане в Советский Союз начали проникать радикальные идеи, и правительство, опасаясь распространения этих радикальных идей среди нелегальных организаций, начало постепенно легализовать и регистрировать новые религиозные организации и открывать мечети.

М.С. Горбачев отклонился от официальной политики Брежнева, заявив, что ислам несовместим с социализмом. Однако, благодаря перестройке политика стала более либеральной, в 1988 г. Советская власть разрешила православной церкви празднование тысячелетия Крещения Руси. Партийные организации занимались также и проблемой ислама, и уже в 1989 г. атеистическая пропаганда была закончена.

По официальным данным к 2002-му году в России проживало 14,5 млн. мусульман. Это число, по всей вероятности, повысилось на 15 млн. в 2006 году. К нему необходимо причислить не только легальных, но и нелегальных мигрантов – 2 млн. азербайджанцев и 2 млн. мусульман из Средней Азии, проживающих на территории России. Исламские анклавные сосредоточены в Поволжье, на Урале и Северном Кавказе. Этнические мусульмане составляют большинство населения в семи субъектах Российской Федерации: Чеченская Республика, Республики Дагестан, Ингушетия, Кабардино-Балкарская Республика, Карачаево-Черкесская Республика, Республики Башкортостан и Татарстан. Самыми многочисленными мусульманскими народами России являются татары (почти 6 млн.), башкиры (1,5 млн.) и чеченцы (более 1 млн.). В Москве проживает приблизительно 2 млн. мусульман, таким образом, она занимает первое место среди европейских городов с самым большим количеством мусульман.

В следующей части работы я занималась историей русско-чеченских отношений. Самое большое внимание я уделила ситуации XX века. После второй мировой войны Сталин начал проводить депортации «на этнической основе». Первыми были, за предполагаемый коллаборационизм с немецкой армией, изгнаны немцы из Поволжья и Украины, карачаевцы и калмыки с Каспийского моря. В начале 1944 года было депортировано почти 500 тыс. чеченцев и ингушей в Казахстан. Уже во время транспортировки умерли тысячи людей. После смерти Сталина депортации были осуждены, 9 января 1957 г. была создана Чечено-Ингушетия, и жители смогли вернуться.

Вплоть до распада Советского союза не наблюдалось никаких стремлений к самостоятельности. С 1990 г. возникало строгое давление на возобновление чеченской идентичности, с этой целью под руководством генерала Джохара

Дудаева собрался Конгресс чеченского народа. В ноябре 1990 г. Высший совет одобрил независимость Чечни и в июне 1991 г. объявил возникновение самостоятельного чеченского государства. В конце октября в Чечне были проведены президентские выборы, победителем которых стал Джохар Дудаев, окончательно провозгласивший 1 ноября независимость Чеченской Республики, от которой отделилась Ингушетия. Россия признала выборы недействительными, однако, из-за своих внутренних проблем, этим вопросом не занималась. Независимость Чечни вела к тому, что она была отторгнута от русского государственного бюджета и банковской системы. Из-за подозрения, что Дудаев стремится только обогатиться, в 1993 г. начала создаваться внутренняя оппозиция. В этот период, когда Россия активно поддерживала оппозицию, и Дудаев стремился захватить власть, вся экономика Чечни развалилась. Российский президент Б. Ельцин решился на военное вторжение. Поводом для вторжения войск стало объявление независимости Чечни, что нарушило территориальную целостность Российской Федерации, а также поддержка Дудаева исламскими организациями из Саудовской Аравии и Афганистана, подготовка террористических организаций на территории Чечни, а также тот факт, что через территорию Чечни идет нефтепровод из азербайджанского города Баку в Новороссийск.

Эти военные походы закончились договором в Хасавюрте в августе 1996 г., и русская армия покинула Чечню. Чечня считала себя независимым государством, а Россия ее считала субъектом федерации.

В 1996 г. российскими силами был убит президент Дудаев. В январе 1997 г. прошли президентские выборы, в которых победил Аслан Масхадов, бывший повстанческий руководитель. Однако его авторитет был ограничен. В дальнейшем усиливалось насилие, похищались русские заложники, технические эксперты и сотрудники гуманитарных организаций. Нередко их убивали. Продолжалась террористическая деятельность в Дагестане, приток денег и наемников появился из Афганистана и Саудовской Аравии. Чеченские руководители приступили к исламизации общества введением шариатских законов, подготовкой самостоятельной валюты нахар, и совершили первые шаги к провозглашению исламского государства.

В октябре 1999 г. правительство России решило опять ввести войска в Чечню. После первой воздушной атаки была введена строгая цензура. Телевизионные штабы не имели права входа в данную область. Русская армия сообщала только об успехах, и популярность Путина быстро росла. В 2000 г. он был выбран президентом.

В Чечне окончательно развалилась инфраструктура, было уничтожено сельское хозяйство, которое было главным источником дохода страны. Население стало зависимым от гуманитарной помощи из-за рубежа. В 2000 г. была объявлена «русская военная победа», однако, ни сопротивление чеченцев, ни терроризм не прекратился.

Войны на территории Чечни имели также другие результаты – образование радикальных идеологий. Сейчас никто не может определить точное количество радикально настроенных организаций в России. По данным СМИ, сеть этих организаций покрывает всю территорию России.

В своей работе я наметила политику России на Ближнем Востоке. Отношения между Россией и странами Ближнего Востока начались формироваться уже в 50-ых гг. XX в., когда Советский союз поддерживал страны, настроенные против США. До распада СССР 30 % от объема товарооборота со странами третьего мира составляло со странами Ближнего Востока. На торговлю и техничеcко-экономическое сотрудничество выделялось ежегодно 7 млрд. долл. США. Советский союз активно вооружал такие страны, как Ирак, Афганистан, Сирию, Йемен, Египет, Ливию и Алжир. Между 1983 – 1990 гг. СССР им продал вооружения за 55 млрд. долл. США.

С 2004 г. Россия заметно расширяет свое влияние на Ближнем Востоке. Она поддерживает ядерную программу, а в 2005 г. ставит ракеты Искандер и семейство зенитных ракетных систем среднего радиуса действия С-300 в Сирии. Позже они были захвачены экстремистами движения Хезболла и другими террористическими организациями. В то же время между Россией и Израилем реализовались торговые отношения – поставка беспилотного летательного аппарата – в размере 400 млн. долларов США.

В работе я также описываю ислам как религию, его возникновение, историческое развитие и обязанности мусульман. Здесь также представлена мусульманская культура на территории России, в приложении приведены иллюстрации мечетей в Казани, Грозном и Санкт-Петербурге, словарь основных терминов, фотографии президентов Чечни и карта Северного Кавказа.

10. ZDROJE

KNIHY

EXNEROVÁ, Věra: *Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. 195 s. ISBN 978-80-246-1504-2. Str. 32

GALLOVÁ, Charlotta; WAAL, Thomas de: *Čečensko: vítězství a prohry*. Praha: Tiskárny MV, 2000. 365 s. ISBN 80-85821-79-6.

KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II*. Praha: Mladá fronta, 1981.

LEWIS, Bernard: *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7106-926-3.

SERVICE, Robert: *Rusko: experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*. Praha: Pavel Dobrovský –BETA, 2006. 358 s. ISBN 80-7306-246-1

ŠLACHTA, Mojmir: *Ohniska napětí ve světě*. Praha: Kartografie PRAHA, a. s., 2007. 187 s. ISBN 978-80-7011- 926-6.

ZAJĄCZKOWSKI, WOJCIECH: *Rusko a národy: osmý kontinent: náčrt dějin Eurasie*. Praha: Misgurnus, a. s., 2011. ISBN 978-80-904931-0-0.

INTERNETOVÉ STRÁNKY

БЕКМУРЗАЕВ, Бекмурза. Islamdag.ru [online]. [cit. 2011-01-02]. История Хаджа в России 18-21 вв. Dostupné z WWW: <http://islamdag.ru/istoriya/4892>

ЧЕРНЫШЕВА, С. Knowledge.allbest.ru [online]. 23. 04. 2009 [cit. 2011-01-30]. Контрольная работа, История ислама в России. Dostupné z WWW: http://knowledge.allbest.ru/religion/2c0b65635a2ad68a4c43b89521316c37_0.html

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. Userweb.pdf.cuni.cz [online]. 05.2008 [cit. 2011-01-02]. Rodina v islámské tradici. Dostupné z WWW: <http://userweb.pdf.cuni.cz/paideia/download/dvorakovadomov.pdf>

ГАЛИЕВА, Г.Promreview.net [online]. 31. 03. 2009 [cit. 2011-01-02]. Современная исламская семья в России. (на примере Татарстана). Dostupné z WWW: <http://promreview.net/moskva/sovremennaya-islamskaya-semya-v-rossii-na-primere-tatarstana>

GAZDÍK, Roman. Aktualne.centrum.cz [online]. 17. 04. 2009 [cit. 2011-16-03]. Operace v Čečensku navenek skončily, střelba pokračuje. Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=634858>

ИОНОВА, Лариса; КОРОЛЬКОВА, Светлана. Rg.ru [online]. 21. 01. 2010 [cit. 2011-01-02]. Наказание догнало спустя 16 лет, осужден член банды захватившей детей в заложники. Dostupné z WWW: <http://www.rg.ru/2010/01/21/terror.html>

KAPASOVA, Татьяна. Journal-neo.com [online]. 10. 10. 2011 [cit. 2011-01-02]. Российские интересы на Ближнем Востоке и российско-израильские отношения (2004-2011 гг.). Dostupné z WWW: <http://journal-neo.com/?q=ru/node/9735>

KOSTLÁNOVÁ, Andrea. Idnes.cz [online]. 14. 07. 2010 [cit. 2011-01-02]. Sunnitský islámský fundamentalismus. Dostupné z WWW: <http://kostlanova.blog.idnes.cz/c/146898/Sunnitsky-islamsky-fundamentalismus.html>

LARYŠ, Martin. Ruskodnes.cz [online]. 18. 05. 2007 [cit. 2011-01-02]. SPECIÁL: Islám v Ruské federaci. Dostupné z WWW: <http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=508>

LARYŠ, Martin. Watchdog.cz [online]. 17. 10. 2008 [cit. 2011-01-02]. Vývoj a podoba islámu v Čečensku. Dostupné z WWW: <http://www.watchdog.cz/?show=000000-000014-000434-000025&lang=3>

MALASHENKO, Alexei. Princeton.edu [online]. 18. 03. 2009 [cit. 2011-01-02]. Islam And Politics in Present-Day Russia. Dostupné z WWW: http://www.princeton.edu/~lisd/publications/wp_russiaseries_malashenko.pdf

МАЛАШЕНКО, Алексей. Uisrussia.msu.ru [online]. 09-12.2006 [cit. 2011-01-02]. Ислам и политика в России. Dostupné z WWW: http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf

МОСКВИН, Валера. Lifeinschool.narod.ru [online]. [cit. 2011-01-02]. Хронология террористических событий за последние 10 лет. Dostupné z WWW: <http://www.lifeinschool.narod.ru/project/004/budenovsk.htm>

PEŠEK, Petr. Navychod.cz [online]. 05.2002 [cit. 2011-01-02]. Rusko a islám. Dostupné z WWW: <http://www.navychod.cz/articles.php?id=b18db830-8e77-11df-aa30-00304830bcc4>

СИКОЕВ, Руслан. Afghanistan.ru [online]. 1. 11. 2011 [cit. 2011-01-02]. Отношения России и Афганистана в новейшей истории. Dostupné z WWW: <http://afghanistan.ru/doc/21244.html>

Sinagl.cz [online]. 08. 10. 2005 [cit. 2011-03-16]. Výstava Praha EMAUZY: Čečensko – konečné řešení – 25. Dostupné z WWW: <http://www.sinagl.cz/phpbb2/viewtopic.php?p=12420&sid=1c35d577ff704e423c3eaef166711c2d>

СИНИЦЫН, Ф.Л. Mir-politika.ru [online]. 06. 2011 [cit. 2011-01-02]. Советское государство и ислам во время Великой Отечественной войны (1941–1945 гг.). Dostupné z WWW: http://www.mir-politika.ru/archive/?SECTION_ID=230&ELEMENT_ID=788&sphrase_id=466

SMITH, Mark. Cryptome.org [online]. 11.2006 [cit. 2011-01-02]. Islam in the Russian Federation. Dostupné z WWW: <http://cryptome.org/islam-ru.pdf>

SOULEIMANOV, Emil. Meziválečné Čečensko (1996-1999), wahhábismus a příčiny dagestánské invaze. Dostupné z WWW:

www.mezinarodnivztahy.com/article/download/213/216

SOULEIMANOV, Emil; ŠMÍD, Tomáš. Rexter.cz [online]. 02.2009 [cit. 2011-01-02]. Islám a islamismus na Severním Kavkaze. Problémy, kontroverze, trendy. Dostupné z WWW: **<http://www.rexter.cz/wp-content/issues/2010/01/rexter-2.pdf>**

ŠMÍD, Tomáš. Rexter.cz [online]. 02.2005 [cit. 2011-01-02]. Vazby čečenského terorismu na islámský radikalismus. Dostupné z WWW:

<http://www.rexter.cz/vazby-cecenskeho-terorismu-na-islamsky-radikalismus/2005/11/01/>

YOUNGS, Tim. Parliament.uk [online]. 07. 02. 2000 [cit. 2011-01-02]. The Conflict in Chechnya. Dostupné z WWW:

<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2000/rp00-014.pdf>

Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2011-01-02]. Šamilova svatá válka. Dostupné z WWW:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1179164939-samilova-svata-valka/>

U3v.vse.cz [online]. 03.2009 [cit. 2011-01-02]. Mezinárodně-politické souvislosti Izraelsko-palestinského konfliktu. Dostupné z WWW:

http://u3v.vse.cz/wp-content/uploads/2009/03/U011_08_LS_Blizky-vychod.pdf

Uchebnik-besplatno.com [online]. 2009 [cit. 2011-01-02]. Стратегические интересы России на Ближнем востоке. Dostupné z WWW: <http://ucebник-besplatno.com/ucebник-geopolitika/strategicheskie-interesy-rossii-blijnem.html>

Islam.ru [online]. 25. 04. 2003 [cit. 2011-01-02]. Ислам в СССР. Dostupné z WWW:

<http://www.islam.ru/content/history/1344>

11. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 .....Slovníček pojmů

Příloha č. 2 .....Slovníček základních termínů práce

Příloha č. 3 .....Mapa Severního Kavkazu

Příloha č. 4 .....Vakuová bomba - „otec všech bomb“

Příloha č. 5 .....Největší a nejvýznamnější mešity v Rusku

Příloha č. 6 .....Čečenští vůdci

SLOVNÍČEK POJMŮ

Asketismus	odříkání, zdrženlivost
Černá sotňa	kontrarevoluční organizace v carském Rusku na počátku 20. století, neblaze proslulá židovskými pogromy a násilnostmi ¹²²
Džadídismus	reformátorské hnutí tatarských muslimů v oblasti vzdělávání, které vzniklo v druhé polovině 19. Jejich snahou bylo zavést nové metody výuky v muslimských školách (madrasách) a vyučovat některé světské předměty jako zeměpis, fyzika a cizí jazyky
Ḥadždž	jeden z pěti pilířů víry, pout' do Makky
Ḥalál	arabsky „povolený“, termín pro vše, co dovoluje islámská tradice
Chanáfismus	jedna z teologických škol sunny, charakterizovaná tolerancí vůči nevěřícím, jež zároveň umožňuje ustoupit od některých pravidel sunny, pokud nejsou v souladu s místními zákony a nařízeními ¹²³
Imám	vážený vůdce, který stojí v čele při společné modlitbě v mešitě nebo kdekoli na rituálně čistém místě ¹²⁴
Išán	duchovní autorita, vůdce súfijského bratrstva ¹²⁵
Madrasa	stavba určená pro vyšší typ výuky islámských oborů, kde se vzdělávají náboženští znalci, státní úředníci... ¹²⁶
Mulla	uzbecký vzdělaný muž, náboženská autorita v obci ¹²⁷
Murídismus	jeden ze směrů súfismu, nacionálně-osvobozenecké hnutí horalů Severního Kavkazu, které ve 20. – 60. letech 19. století vedlo válku proti Rusům

¹²² KRYVELJOV, I., A.: *Dějiny náboženství II.*, str. 247

¹²³ <http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=508>

¹²⁴ EXNEROVÁ, Věra: *Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády*, str. 187

¹²⁵ EXNEROVÁ, Věra: *Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády*, str. 187

¹²⁶ EXNEROVÁ, Věra: *Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády*, str. 188

¹²⁷ EXNEROVÁ, Věra: *Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády*, str. 188

Murza	tatarský šlechtic
Panislamismus	politické hnutí, které žádá jednotu všech muslimů pod záštitou jednotného islámského státu (chalífátu)
Qadímismus	konzervativní hnutí muslimů v Tatarstánu na konci 19. století a na začátku 20. století, které prosazovalo tradiční způsob života a aktivně vystupovalo proti náboženské reformě džadídů
Salafismus	návrat k ctihodným předkům, očištění islámu od všech „nánosů doby“ a návratu k jeho prapůvodním kořenům ¹²⁸
Súfismus	arabsky „tasawaf“, súfijský islám je představen čtyřmi taríqy (způsoby, jak dosáhnout spojení s Alláhem) – nakšbandíja, qadiríja, džazulíja, šizalíja ¹²⁹ , „zlidštění“ islámu, pokus o vnesení citů do ortodoxního islámu
Šarí'a	arabsky „cesta“, souhrn islámských právních norem, které jsou zakotveny v al-quránu
Wahhábismus	islámské učení, které vzniklo v polovině 18. století na území Arabského poloostrova. Jedná se o sunnitskou fundamentální formu islámu, vyznavači se považují za jediné, co hlásají pravý, nezkažený islám

---

¹²⁸ rexter 2/2009

¹²⁹ rexter 02/2009

SLOVNÍČEK ZÁKLADNÍCH TERMÍNŮ PRÁCE

Česky	Rusky	Anglicky	Arabsky
Afghánistán	Афганиста́н	Afghanistan	أفغانستان
Ateista	Атеи́ст	Atheist	ملحد
Blízký východ	Бли́жний Восто́к	Middle East	الشرق الأوسط
Bolševik	Большеви́к	Bolshevik	بلشفي
Čečensko	Чечня́	Chechnya	الشيشان
Dynastie	Дина́стия	Dynasty	سلالة
Džadídismus	Джадидизм	Jadids	التجديد
Egypt	Египет	Egypt	مصر
Etnická čistka	Этническая чистка	Ethnic cleansing	تطهير عرقي
Extremista	Экстреми́ст	Extremist	متطرف
ḡadždž	Хадж	Hajj	حج
ḡalál	Халя́ль	Halal	حلال
Chalífát	Халифа́т	Caliphate	خلافة
Chanát	Ха́нство	Chan	خانات
Christianizace	Христианизация	Christianization	تنصر
Írán	Ира́н	Iran	ايران
Islám	Исла́м	Islam	إسلام
Komunismus	Коммуни́зм	Communism	شيوعية
Komunistická strana	Компартия	Communist Party	حزب شيوعي
Království	Короле́вство	Kingdom	مملكة
Kriminální gang	Преступная группировка	Criminal gang	عصابة إجرامية
Křest	Креще́ние	Christening	معمودية
Křesťan	Христиа́нин	Christian	مسيحي
Křesťanství	Христиа́нство	Christianity	مسيحية
Mešita	Мече́ть	Mosque	جامع

Migrant	Мигрaнт	Migrant	مهاجر
Minaret	Минарeт	Minaret	منارة
Muftí	Муфтий	Mufti	مفتي
Muslim	Мусульмaнин	Moslem	مسلم
Náboženství	Религия	Religion	دين
Partyzán	Партизaн	Partisan	عصابات
Porušování mezinárodních konvencí	Нарушения международных конвенций	Breaching international conventions	انتهاك للاتفاقيات الدولية
Pravoslaví	Правослaвие	Orthodox	عقيدة
Poutník	Паломник	Pilgrim	حاج
Qadímismus	Кадимизм		
Radikalismus	Радикализм	Radicalism	تطرف
Rukojmí	Заложник	Hostage	رهينة
Salafismus	Салафия	Salafiyyah	سلفية
Svoboda vyznání	Свобода вероисповедания	Freedom of religion	حرية الدين
Sýrie	Сирия	Syria	سورية
Šarí'a	Шариат	Sharia	شريعة
Súfismus	Суфизм	Sufism	تصوف
Tatar	Татарин	Tatar	تتار
Teroristický útok	Теракт	Terrorist attack	هجوم إرهابي
Válečný zločin	Военное преступление	War crime	جريمة حرب
Vládce	Правитель	Monarch	حاكم
Wahhábismus	Ваххабизм	Wahhabism	الوهابية
Zločin proti lidskosti	Преступления против человечности	Crimes against humanity	جريمة ضد الإنسانية

Severní Kavkaz

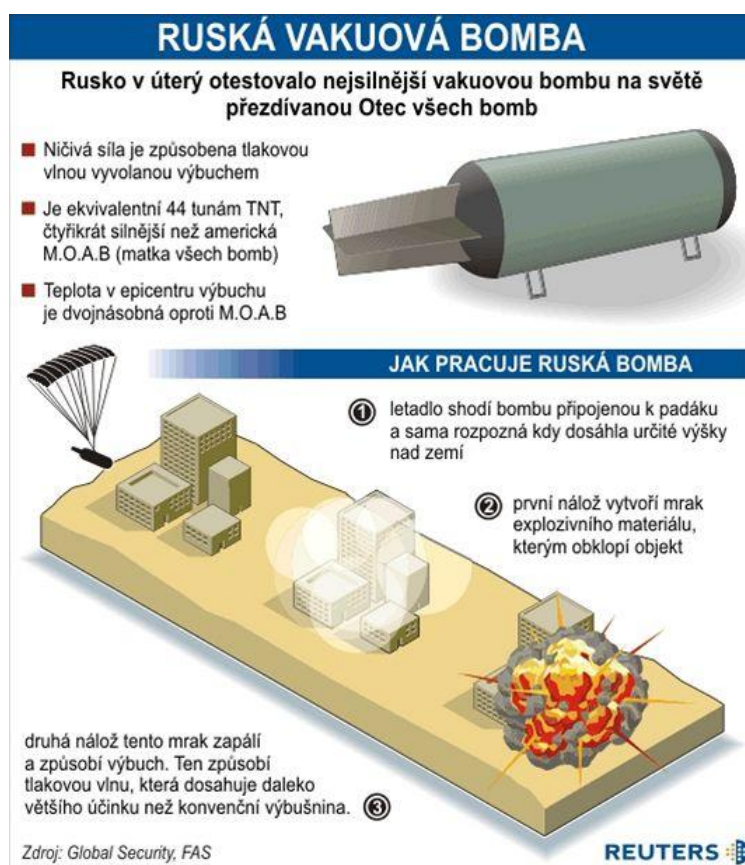
Zdroj: www.zpravy.idnes.cz

VAKUOVÁ BOMBA - „OTEC VŠECH BOMB“

Vakuová bomba (dále jako termobarická, objemově detonující, aerosolová) byla vyrobena už za druhé světové války v Německu. V současné době ji má ve výzbroji právě Rusko, které ji již testovalo. Bylo dokázáno, že vakuová bomba překoná účinek bomby atomové.

„Výbuch vakuové bomby má za následek rozsáhlou devastaci. V první fázi výbuchu se otevře ve stanovené výšce kontejner a vypustí palivový mrak, jenž se smísí s kyslíkem. Druhá nálož zapálí mrak, který může následně pohltit objekty či budovy.“¹³⁰

„Rusko bylo za bojové používání těchto druhů zbraní kritizováno mimo jiné i proto, že mezinárodní konvence použití zápalných zbraní zakazují.“¹³¹

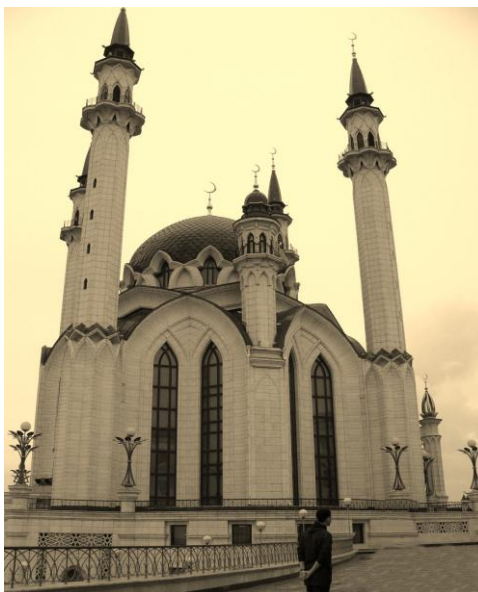
Zdroj: <http://technet.idnes.cz/>

¹³⁰ http://zpravy.idnes.cz/rusove-vyzkouseli-bombu-o-sile-atomovky-fpd-zahranicni.aspx?c=A070911_215311_zahranicni_miz

¹³¹ http://technet.idnes.cz/vakuova-bomba-je-horsi-nez-atomovka-a-neni-pred-ni-uniku-pim-tec_technika.aspx?c=A070912_124222_tec_technika_kuz

NEJVĚTŠÍ A NEJVÝZNAMNĚJŠÍ MEŠITY V RUSKU

Mešita Kul Šarif v Kazani

Zdroj: vlastní

Mešita v Sankt - Petěrburgu

Zdroj: <http://geo.1september.ru/articlef.php?ID=200701011>

Mešita Achmata Kadyrova v Grozném

Zdroj: <http://geo.1september.ru/articlef.php?ID=200701011>

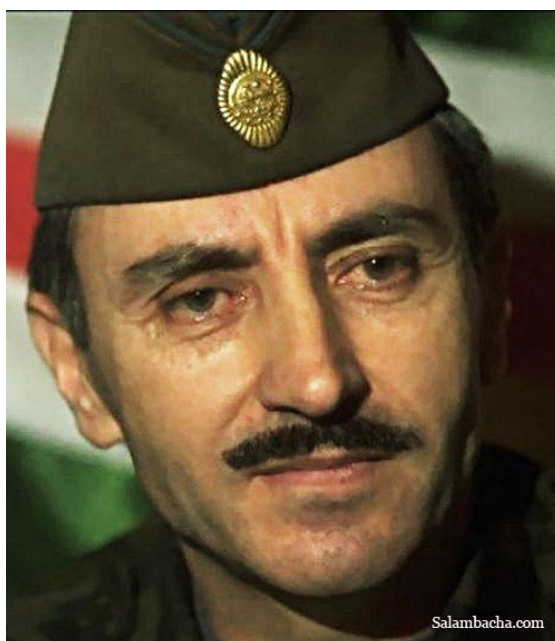
ČEČENŠTÍ VŮDCI

Imám Šamil

Zdroj: <http://grozny.moy.su/forum/5-15-1>

Džochar Dudajev

Zdroj: <http://salambacha.com/index.php?newsid=2583>

Aslan Maschadov

Zdroj: <http://all-photo.ru/portret/maskhadov/index.ru.html>

Šamil Basaev

Zdroj: <http://ostrovforum.net/showthread.php?t=3068>

Achmed Kadyrov

Zdroj: <http://chechnya.gov.ru/page.php?r=105>

Alu Alchanov

Zdroj: http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_img.php?id=12718

Ramzan Kadyrov

Zdroj: http://www.peoples.ru/state/politics/kadyrov/kadyrov_sdsgs.shtml

ANOTACE

Jméno a příjmení: Veronika Sadílková

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Islám a muslimové v Rusku, vztah Ruska k zemím Blízkého východu

Vedoucí práce: PhDr. Milena Machalová

Počet znaků: 96 660

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 33 včetně internetových zdrojů

Klíčová slova: islám, muslimové, Čečensko, radikalismus, terorismus, politika

Charakteristika: Bakalářská práce se zabývá kulturou a zvyky muslimů, kteří žijí na území Ruské federace. V práci je také popsán vliv islámu na historický vývoj vztahů muslimů k střídajícím se vládám Ruska. Důraz je kladen na objasnění konfliktu Ruska se zeměmi Severního Kavkazu, vzestupné hrozbě radikalismu a terorismu na území celé federace a vztahům Ruska se zeměmi Blízkého východu.

The purpose of this Bachelor work is to analyze the culture and habits of Moslems who live in the Russian Federation. This work describes the influence of Islam and highlights the historical progress of the relations between Moslems and the government of Russia. The work gives clarification to the conflict of Russia with the countries of the North Caucasus, the increasing threat of radicalism and terrorism in all of the Federation, and Russia's relations with the countries of Middle East.